

პირობა იმუიბილურებისაჲ:

ორი ვერონელი ახნაური.

ინტენსივად იმუიბილურად | შიტმეუდ
პარტოტონ

აქიპარტოტონ მამ კოიპარტოტონ
შექსპირის დრამა.
აქიპიტმეუდ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო

აქიპიტმეუდ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო
აქიპიტმეუდ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო

კადმოთარგმნილი ახნაური გამს, იმსლო
იპარტოტონ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო

პირობა იმუიბილურად იმუიბილურად, იმუიბილურად, იმუიბილურად
აქიპიტმეუდ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო

დამ. ყოფიანისაგან.
აქიპიტმეუდ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო

აქიპიტმეუდ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო

აქიპიტმეუდ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო

— მ ინტენსივად იმუიბილურად, მ ინტენსივად იმუიბილურად

აქიპიტმეუდ იფიციბო რუგულსონ, თიბლო

თ ფილიპისს.

გვმნი პირობა
კრესელიძის ტიპოგრაფიაში.

წარმოდგენილნი არიან:

მილანის დუკი, მამა სილვიასი.

ვალენტინ | ეროვნელი აზნაურმკვლები.
პროტეოს

ანტონიო, მამა პროტეოსისა.

თურიო, მოსულელო რაყიფი ვალენტინისა.

ეგლამურ, სანდო კაცი სილვიასი.

მარდი, მოხუმარი მსახური ვალენტინისა.

ლაუნსი, მსახური პროტეოსისა.

პანთინო, მსახური ანტონიოსი.

მასპინძელი, პატრონი სახლისა, სადაც ჯულია არის
ჩამომხდარი მილანს.

ჯულია, ეროვნელი ქალი, სატრფო პროტეოსისა.

სილვია, სატრფო ვალენტინისა.

ლუჩეტა, მუახლე ჯულიასი.

მუახლეები 4, მუზიკანტები 4, თული კაცები 6.—

სცენა არის ხან ერონას, ხან მილანს, და მანტუას სა-
ზღვარზედ.

6 მაისს 1865.

მწიფელგონიტ კიხიუცკიძე

პ რ ო ტ. ისეთის წიგნით ვილოცავ შენთვის. რომ სხუას
მერჩინოს.

ე ა ლ. რალა თქმა უნდა, წიგნი იქნება--ღრმა რამ მოთხრობა
ტრფიალებზედ, როგორც--ლენდრმა ზღუთა გასცურაო,
რომ საყუარელთან მისულ-იყო.

პ რ ო ტ. ეგ მოთხრობა მართლად რომ დიდის სიყუარულისა,
რადგან ლენდრი წელამდინ ფლულა ტრფიალებაში.

ე ა ლ. სწორეთ! და შენ ხომ წელს ზევითაც ხარ,--
თუმცაჲ ზღვაში არსად გიცურავს.

პ რ ო ტ. წელს ზევითა ვარ? მამ სულ მამიშველებ, ეგ
არის, რალა?

ე ა ლ. მაგას არ ვამბობ; არცა რასა გხდი, არცა რას
გაცმევ!

პ რ ო ტ. მამ რალას ამბობ?

ე ა ლ. მე ამას ვამბობ, რომ არ შიყობა--სასაცილოა.
ოხერის სანაცულოდ დავცინვენ, გკიცხვენ;--
სადაც შენ სწუხარ, იქ ამაყობენ;--წამის სიხარულს
ოცს ღამის ტენის ფასად დავისმენ. ისე დავტანჯვენ.--
თუ გაიმარჯუტს, ეგეც ვინ იცის, რა ბედს ეწევი?
და თუ ვერა, ხომ--მსხუტრპალი შეიქენ მწუხარებისა!

ბოლოს რა გახდა? უგუნურებას ჰქუთა ანაცვალე,--

ან თუნდ ასე ვსთქვათ, ჰქუთა უმონე უგუნურებას,

პ რ ო ტ. მამ შენის ფიქრით სულელათა მხდი,--ეს არის რალა?

ე ა ლ. მე ჩემის ფიქრით ამას ვიშიშვი,--მართლა არ გახდე!

პ რ ო ტ. ტრფიალებზედ ამბობ მაგასა, ჩემზედ ხომ არა!

ე ა ლ. ტრფიალებაა შენი ბატონი, მენი მფლობელი,
და ამას გეტყვი,--უგუნურებას ვინცა ჰყმობია.--

იმჯედ, ეჭვანებ, აღარ ითქმოდეს, ბრძენი არისო.

პ რ ო ტ. მწიფნობრებივი ასე იტყვიან: როგორც ყუაეილში
ქია ჰბუღობსო, უბრწყინვალესსა გონიერებას
ტრფობის სურვილიც ისე იპყრობსო.

ე ა ლ. ასეც იტყვიან: როგორც რომ ქია კოკორს არ აცლის,
რომ გაიშალოს და აჰყვადესო,—ისე ტრფობაცა
ახლოს, ნორჩს კუუას ჰღრღნის და ახმობსო; გაზაფხულზედვე
წამხლარი ჰსეკნება, ჰხმება, ჰყვითლდება და ჰკარგავს ყოველს
სიყრმის იმედსა, რომ კაცად გახდეს გამოსადეგათ;—
რომ განაშართლოს, რასაც მოყვასნი მისგან ელიან.

მაგრამ—მეც ერთი აქ კაცმა მიიტხობს, შენთან ბაასით
ღროს რათა ეჰკარგავ, მონა რომა ხა'რ ტუბილის ტრფობისა?
მშვიდობით კიდევ! ნავთ-საყუდელზედ მამა მიმეღის,
რომ გემში ჩამსვას და გამისტუმროს.

პ რ ო ტ. მეც გამოგყეები, გამოგაცილებ, ჩემო ვალენტინ!

ე ა ლ. არა, ნუ! ჩემო კარგო პროტეოს! აქ ვეთხოვები:
შენის წიგნების მოლოდინება მილანს მექნება.—

შენს ტრფიალებას რაც დაჰყვებოდეს, ან რაც საჩინო
რამ მოჰხდებოდეს ამ ევრონაში, მატყობინებდე,—
მანამდის შენი ვალენტინ გარეთ გეგულებოდე!

ჩემის მხრით მეცკო ჩემს ამბავს ხშირათ გაცნობებ ხოლმე.

პ რ ო ტ. ბედნიერ იყავ ყოვლითურთ მილანს, ჩემო ვა-

ლენტინ.

ე ა ლ. აქ შენც აგრეთვე, ჩემო პროტეოს,—და გამარჯვებით!

(ვალენტინ გავა.)

პ რ ო ტ. ეს სახელს მისდევს,—მე სიყუარულსა;—

ესა ჰსცილდება თავისს მეგობრებს, მე ვაჯობოო,—

და მე ვჰსცილდები სხტუბსაც, ჩემს თავსაც, საყუარლისათვის.
შენი ბრალია, მშვენიერ ჯულია, რომ შეცუთილი ვარ;
სწავლას არ დავსდევ, დროს ვჰკარგავ, რჩევას არვისას ვისმენ
და ქუტყანასაც არაფრათა ვრაცხ; გონებას ვლალავ
უსაქმობითა; სულ შენს ფიქრში ვარ და გულს ვემტყიენებ.
(შემოდის მარდი.)

მ ა რ დ ი. ბატონო პროტოს! თუ მოგვხვდებით, ჩემი ბატონი ხომ არ გინახავთ?

პ რ ო ტ. ეს არის ეხლა წაფიდა აქედამ, რომ გემში ჩაჯდეს და მილანისაკენ გასწიოს.

მ ა რ დ ი. ვისაც უნდა დავენახდე, თუნდ ერთხელ იცოიყოს, რომ ის ახლა გემში ჰხის და მეკი რიყეზე დავრჩი მოსხლტელი ცხვარივითა!

პ რ ო ტ. მართლა რომ ცხტარი ადვლად მოსხლტება ხოლმე, რა რომ მეცხტარე მოსცილდება.

მ ა რ დ ი. ბარემ ასე ბძანე, ჩემი ბატონი მეცხტარე იყოს და მე ცხტარი რაღა?

პ რ ო ტ. მაინც აგრე ვამბობ.

მ ა რ დ ი. მამ მძინავს თუ შლძმამს, ჩემი რქები იმისი რქებია?

პ რ ო ტ. თონლური პასუხი თუ გინდა, სწორეთ ვგ არის.

მ ა რ დ ი. შავითი კიდევ ამასა ბძანებ, რომ ცხვარი ვიყო.

პ რ ო ტ. სწორეთ. და შენი ბატონი არის შენი მეცხტარე.

მ ა რ დ ი. დიახ არა; მე შემიძლია დაგიმტყიოთ, რომ არა.

პ რ ო ტ. ვერა მგონია; მეცკი დაგიმტყიებ, რომ შენ ეს მე ვერ დამიმტყიო.

მ ა რ დ ი. მეცხტარე ეძებს ხოლმე ცხტარსა; ცხტარი ხომ არ ეძებს მეცხტარესა; და მე,--მე ვეძებ ჩემს ბატონსა, ის

ხომ მე არ შეძებს; მამ ეტყობა ცხუარი არა ვყოფილვარ.

პ რ ო ტ. საძოვრისათუნ ცხუარი მისდევს მეცხუარესა,--
მეცხუარე ხომ ცხუარს არ მისდევს. შენ--შენიჯამაგირისთუნ
მისდევ შენ ბატონსა,--ის ხომ არ მოგდევს, ჯამაგირი გა-
შომართვიო. მამ ეტყობა ცხუარი ყოფილხარ.

მ ა რ დ ი. ერთი მაგისთანა პასუხი კიდევა და უნდა და-
ვიბლალვო კიდევა, რაღა?

პ რ ო ტ. აგრე ქენი;--მაგრამ--შენ ჩემი წიგნისას რატომ
არას მეტყვი; მართვი ჯულიასა თუ არა?

მ ა რ დ ი. დიახ, ბატონო! დაკარგულმა ცხუარმა წიგნი მი-
ვართვი დაქერილ ბატონსა და იმ დაქერილმა ბატონმა და-
კარგულ ცხუარს გასამრჯელოკი არა მიბოძარა.

პ რ ო ტ. იმის საძოვარზედ მაგდენი ცხუარი სად დაეტევა?

მ ა რ დ ი. საცა ვიწროობაა იქ, ცოტა მიწვე-მოწვევა უნდა.

პ რ ო ტ. ავი გითხარი, გავარდნილი თოხლი ხარ მეთქი
და სწორეთ ამანათივით შენახვა გინდა შენა.

მ ა რ დ ი. ღმერთს ენდე, უკეთესი იქნებოდა, რო გებძანე-
ბინა: ა! მანათი ვითამ შენ გასამჯელოთაო.

პ რ ო ტ. შემცდარი ხარ, მე გეუბნები, შენახვა გინდა
ამანათივითა მეთქი.

მ ა რ დ ი. შენახვა ზგ მანათივითა? მე მაგასა ეჩიეი, რომ
შენახულია თქუნი მანათები და რაც წიგნის მისატანი მე-
რგებოდა, იმისა მესამედიც აღარა გამოდისრა.

პ რ ო ტ. მაინც რაო, რა გიპასუხა? (მარდი თავს იქნევს),
თავი დაგიქნია?

მ ა რ დ ი. დიახ!

პ რ ო ტ. დილ! ნეტავი რას მიედ-მოედები?

მარდი. მე მოგახსენებთ, თავი დამიქნია მეთქი;—თავი
კი დამიქნიაო? კიდევ მეთხამთ და მოგახსენებთ, დამიქნია
მეთქი.

პროტო. მანდ სულ არა გამოდისრა, თუ არ შენი სისულ-
ლელო!

მარდი. ესტყვათ აქედამ ჩემი სისულლეო გამოდის;—
ახლა თქუპნი ქისილამაც გამოდის რამე, თუ არა?

პროტო. არა! ჩემი ქისილამ არა გამოვარა, თუ არ წიგ-
ნის მისატანი.

მარდი. (რა გაეწყობა! ყველა უნდა მივიღო თქუპნიგანა!
პროტო. რაო? რა უნდა მიიღო ჩემგანა?

მარდი. ეგ წიგნის სამაგიერო ბატონო, შესატყერი სამა-
გიერო.

პროტო. შენ როგორღაც კუყას ძალას ატან, მგონია.

მარდი. თქუპნი ქისას მაინც ვერ მოგახსენებინე პირი, არა
მეშველარა.

პროტო. კარგია ბევრს ნუ მიჭქარავ! ჯერ ეგ შენი პირი
მოხსენ და შემატყობინე, რა გითხრა?

მარდი. ბარემ თქუპნი ქისაც მოხსენით, რომ აქედამ პა-
სუხი და მანდდამ პასუხის სამაგიერო ერთათ გადვიდ-გად-
მოვიღენ.

პროტო. აჰა, ესეც შენი სამაგიერო! ახლა, რა გითხრა?

მარდი. სწორე მოგახსენოთ, ბატონო, მგონია ადვილათ
მოვიღოთ ისა.

პროტო. ნეტა რა ეჭვნა! რატომ აგრე გიცენია, მერე?
მარდი. არა ბატონო! მე ის სულაც არ მიცენია; ისე
არ მიცენია, როგორც ერთი ოქროც არ მიცენია იმისი,

თქუენი წიგნის მისატანი. და თქუენი ამბის მიმტანთან თუ
 აგრე კელ-მოქირებულია, თითონ თქუენთანაც რომს აგრე
 იყოს, მერე?—თქუენ იმასთან ქვს მეტი არა დაგვირღებთარა
 თითონ რომ ფოლადივით მაგრად არი
 ენ ზრტ. მინც რომ სულ არა გიათხრა რა? ი ს უ
 იმ მცხრ დ ი. ესეც არ მითხრა,—აჰა, ეს შენი გასამრჯელოა.
 თქუენ რომ მიბოძეთ ახლა, მე იმის მაღლობის მოსახსენებ-
 ლათ ამას გირჩევთ, რომ დღეის იქით თქუენი წიგნი თქ-
 უენვე მიუტანოთ ხოლმე. ახლავი მშვდობით, ბატონო, და
 თუ მიბძანებთ, ჩემ ბატონს თქუენ მაგიერად მოკითხვას
 მოეახსენებ. მე თუ მოგტოვებთ სულით უიღვე ნი .უ ს უ
 იმ ზრ ტ. გასწი, გასწიე, მარდათ ირბინე; ეგება გუტმას
 გადაარჩინო თქუენი ხომალდი შენ თუ შედა ხარ, ს უ
 თუქრი იარ არის; თოკით დასარჩობს
 ზღუა ეგერ დაახრჩობს. შენ მაგიერი სხუა თუფრო სანდო,
 თუ არ ეშვოვე, ჯულია პასუხს მე არც ერთ სტრუქონს
 აღარ მადირსებს, რაც უნდა ესწერო. (გაელენ.)

სცენა 2. ვერონაშივე, ჯულიას სახლის ბაღი.

შემოვიღენ ჯულია და ლუჩეტა.

ჯულია. მითხარ, ლუჩეტა! მარტო ერთ ახლა
 მაშ სწორეთ შირჩევ, რომ ტრფიალებას გული მივანდო?

ლუჩ. ოღონდაც, მადამ! მაგრამ რიგი თუი, მგრძობე-
 ლობითა.

ჯულია. ყმაწვლ-კაცების ბრწყინვალე დასში, მე რომ მე-
 ტრფიან,—

მუდმად ყოველ-ღვე პატრისცემას რომ მიცხადებენ,

ინა გგონია, უფრო ღირს იყოს, რომ მე შევიტროფო?
ლ უ ჩ. ღამისახელით ერთი კიდევა, რომ მოვიგონო,—
და სწორეს გეტყვით, ვისას რას ვჰფიქრობ.

ჯ უ ლ. მშუტნიერს ყმაწვილს ეგლამურხნება,—აბა რას იტყვ?
ლ უ ჩ. ტანადი, სუფთა, ტკბილი—მოუბარი; მაგრამ მე

რომ ვიყო, იმას საყურადღაოდ სულაც არ ავირჩევდი. მშუტნი
— ჯ უ ლ. მამ იმ შეძლებულს მერკუციოზხედ რაღასა ჰფიქ-

ლ უ ჩ. იმის შეძლება—ღიად კეთილი; მაგრამ თბთონი...
ჯ უ ლ. იმ კეთილშობილს პროტეოსხნება, ენახოთ რას

ლ უ ჩ. ოჰ, ღმერთო, ღმერთო! რა სუფილი ვარ, ან
ჯ უ ლ. რა იყო, მერე? იმის ხსენება გულში რათ მოგხტდა?

ლ უ ჩ. გთხოვთ მომიტევეთ, თქუნი ქირიმე; დამნაშა-
ლ უ ჩ. ოჰ, ღმერთო, ღმერთო! რა სუფილი ვარ, ან

ჯ უ ლ. რა იყო, მერე? იმის ხსენება გულში რათ მოგხტდა?
ლ უ ჩ. გთხოვთ მომიტევეთ, თქუნი ქირიმე; დამნაშა-

ლ უ ჩ. ოჰ, ღმერთო, ღმერთო! რა სუფილი ვარ, ან
ჯ უ ლ. რა იყო, მერე? იმის ხსენება გულში რათ მოგხტდა?

ლ უ ჩ. გთხოვთ მომიტევეთ, თქუნი ქირიმე; დამნაშა-
ლ უ ჩ. ოჰ, ღმერთო, ღმერთო! რა სუფილი ვარ, ან

ჯ უ ლ. თუ სხეებზედა ჰსთქვ, პროტეოსხნედი რატომ
ლ უ ჩ. მამ მოგახსენებთ: უკეთესებში ის უფრო მომწონს,

ჯ უ ლ. მაგის მიზეზი? რა მიზეზი გაქტს?
ლ უ ჩ. სხუა რა მიზეზი, თუ არ ქალური:

ლ უ ჩ. იმიტომ მომწონს, რომ... მომწონს, რა ვჰქნა?
ჯ უ ლ. გეტყობა მიზეზი, რომ ის შევიტროფო!

ლ უ ჩ. ღიად, თუ რომ სხუა არაინ არის უფრო სატროფობი!

ჯ უ ლ. ეგ კარგი, მაგრამ, თუ მომწონს ვინმე, ის უფ-
ლოდ მიყვარს. მართლაც, როცა ის მომივხატავს, როგორც ნაკლებ.

ლ უ ჩ. იმასკი სხუთებზედ უფრო უყვარხართ. ესეც მისი

ჯ უ ლ. სულ წუშათ არის, და ამითი ჰხანს, რომ გულ-
დასტოვებდას. მისივე სიტყვით იმეტი ნაობ, ამისგან გრილია

ლ უ ჩ. დაფლული ცეცხლი უფრო დიდხანს სძლებს
... მისივე სიტყვით იმეტი ნაობ, ამისგან გრილია.

ჯ უ ლ. ვინც ვერ წარმოსთქვამს, იმის გრძნობისა არა
სძლებს. ესეც მისივე სიტყვით იმეტი ნაობ, ამისგან გრილია.

ლ უ ჩ. ვინც რომ ბერს ამბობს, იმისი გრძნობა მე
... მისივე სიტყვით იმეტი ნაობ, ამისგან გრილია.

ჯ უ ლ. ნეტავე ერთი იმისი გრძნობა შემატყობინა.
ლ უ ჩ. ამ წერილიდან ამოიკითხეთ.

ჯ უ ლ. ეგ ვისი არის? თანაც მისივე სიტყვით იმეტი ნაობ, ამისგან გრილია.

ლ უ ჩ. თითონ ეს წიგნი შეგატყობინებთ. იმეტი ნაობ, ამისგან გრილია.

ჯ უ ლ. მითხარი შეტყი, ვინ მოგცა ეგა?
ლ უ ჩ. ვალენტინისმა... მსახურმა... მგონი... პროტოკონისა...
თქუპნთან მოჰქონდა, მაგრამ მე შეეჭხუდი და გამოვართვი.
თუ დაეშავე, გთხოვთ მომიტყეოთ.

ჯ უ ლ. ეგ შენ ძალიან კარგი კელობა დაგიქერდა!
მაგ საარმიყო წიგნების ზიდვას როგორ მიხვდა?

შენ მოღალატედ შემოსდგომიხარ ჩემს სიმშვიდესა?
ანლავე წაიღე და დაუბრუნე, ვინც გამოგზავნა, —
თუ არა თვალით არ დამენახა!

ლ უ ჩ. ტრფიალის ქიმაგს უფრო კეთილი ჯასუხი ჰქმუპნის.
ჯ უ ლ. გახვალ თუ არა?

ლ უ ჩ. გახვალე, რომ იქნება უფრო კარგა იფიქროთ. (გაეა)

ლ უ ჩ. მე პროტეოსის ბანს ვამბობ აქა.

ჯ უ ლ ი. კიდევ? კმარა მეტათ მომწყინდა (წიგნსა ჰფხრეწ
შენი ბრიყული მიღებ-მოღება გაეთრი გარეთ
ფაქტი მეტყი! მაგ ნათხრეწებთან რალა საქმე გაქუს?
რომ გამაჯაერო, ის გინდა განა?

ლ უ ჩ. (ცალკე) ძალიან წყრება; მაგრამ გულით კი უნდა
აბოძებდეს ნათესავს, დაეხმოს ნაწილად ცრფე ცლა
აბალის წიგნით რომ ვაწყენინო, (გაეა)

ჯ უ ლ. ნეტავი, მართლა, ერთი ამ გუარად კიდევ შემბედოს!
საზიზლო კელია! რიგორ დაგლიჯე ტრფობის სიტყუბში
კრულო ტრანანავ, თათლსაც რომ გსწოწნი და ყუაეილსაც
გესლიანესა შენის ნისუარტით. მე ამით დავსჯი,
რომ ამ ნაგლიჯებს აჯაკრეფინებ და გადაეკოცნი.--

აქა სწერია: გ უ ლ ნ ა ზ ო ჯ უ ლ ი--კაპასო ჯული!
შენი უგვანი უმადურების სამაგიეროდ ძმინა
ქუბზედ მიეგადებ ამ შენს საკელსა
და ფეხით გაესრეს შენს სიამაყეს--

აქა სწერია: გ უ ლ-და კ ო დ ი ლ ი პ რ ო ტ ე ო ს ი ო!
ტბილო საკელო დაღონებულო! აქ ვგანისტსენ,
ამ გულზედ, მანამ სულმორჩებოდე; და ნება მომეც,
რომ ამბორს გიყო; მაგრამ ორჯელა ორჯელ სწერი
ხომ ეს საკელი! ქარო არ გაჩნდე, გვეთილო ქარო!
და ეს ფურცლები არ მოიტაცო, მანამ ავჭკრეფდე
ყველას, ყველასა, ჩემს საკელს გარდა;--და მეს საკელი თუ
თუნდ ქარიხნალმა კლდზედ შეგდოს, შეგზედ, სწაზარზედ
და იქიდიმაც გადასცეს ზღუასა დაღლეებულსა.--

აქ ერთს სტრიქონში იმის საეული ორჯელ სწერია:
პროტეოს წყლული, პროტეოსგულით, გრძნობით

სათაყუანებელს ჩემს ჯულიასაი ამას კი მოეჭეცე;
მარამ რგსთვის? ორივე სახელი კარგათ არიან
შეტოლებულნი! მამ ისე დაეჭეცე, რომ ერთათ ფყენენ,
ჰყოცნეთ, ვხვეთ, ისიამოვნეთ, რაცა ზნებუდეთ.

ლ უ ჩ: მადამ! სადილი მზათ გახლათ ახლა და მამა
გელისთ.

ჯ უ ლ. კარგი, წავიდეთ!

ლ უ ჩ. ესენი დარჩეს? აჰკრეფ, რომ არა წამოაოზონ რა.

ჯ უ ლ. გასაფრთხილებლად თუ მიგაჩნია, დილ აკრიფე!

ლ უ ჩ. ისიც გადამხდა, ხელიდამ წიგნი რომ ძირს გამეარდა.

თუ აქ გაუშვ, ხომ უარესი, გაცივდებიან.

ჯ უ ლ. მე ეჭხედაე, დილათ აფასებ შენთვის მაგნათულებსა.

ლ უ ჩ. დილ, ეჭხედამო, კარგათა ბრძანებთ; მაგრამ მეც

ეჭხედაე

ზოგიერთ საქმეს, თუმცა გგონიათ, რომ სულ ბრმა ვიყო.

ჯ უ ლ. წავიდეთ, კარგი! მოხვალ თუ არა? (გაუღენ.)

სცენა 3. იმავე ქალაქში. ოთახი ანტონიოს სახლში.

შემოვლენ ანტონიო და პანთინო.

ანტ. პანთინო! ჩემი ძმა რომ რაღასაც გეუბნებოდა,

მითხარ, რა იყო? რა საქმეებზედ ლაპარაკობდით.

პანთ. თაჟისს ძმის წულხედ ლაპარაკობდა, თქუენს პრო-

ტეოსზედ.

ანტ. მაინც რაზედა? ასე რომსმეცე; თაჟისს იხი-

პ ა ნ თ. უკვრდა. რომ თქუენ შვლს ნებას აძლევთ შინ-
 როდესაც ბევრით თქუენზე მდაბალნი სსტუგან გზაენიან
 თაეისს შვლებსა, რომ დაელოვნდნენ და განეითარდნენ;
 ზოგნი საომრად, რომ ისაკელონ თაეისი თაეი; —
 ზოგნი რომ ზღუეში ახალს კუნძულებს აღმოაჩენდნენ;
 ზოგნი--სწაელისთვის, უნივერსიტეტს, სამეცნიეროდ.
 ამას ბძანებს რომ თქუენ შვლს ყოველგან
 შეუძლიაო გამოჩენაო, და მე მიბძანა
 თქუენ მოგახსენოთ, შინ რათ იჭერთო; ნება მიეცით
 სსტუგან წასვლისა; თორემ როდესაც მოხუცდებოა,
 ბევრს იწუნებსო ყმაწვილობაში შინ ჯდომისაო.

ა ნ ტ ო ნ. ბევრი თათბირი არ უნდააქა; — თუქ შეტი არის,
 რომ მეცა ვჭთექრობ და ვარჩევ მაგას. კარგათა ვხვდება,
 რომ ჰქარგავს ღროსა და არ ივარგებს, თუსსტუა ქუტუნებში
 მიხედ-მოხედვას არ შეუღებება. გამოცდილება
 დიდი რამ არის; და თუ არ საქმით, ხომ არ იქნება;
 ღროც თუ არ შესწევს, არც ეს ივარგებს. ახლა მითხარი
 საით გვოწნია სამჯობი იყოს, რომ გავისტუმროთ

პ ა ნ თ. ვჭგონებ, ბატონო! მოგეხსენებათ, რომ თან
 შეზრდილი
 და მეგობარი თქუენის შვლისა, ის... ვალენტინი,
 იმპერატორთან არის ამ ჟამადნს იხეჩ კომისიენ .ტ მ ე

ა ნ ტ. როგორ არ ეციოქნდნენ და თუც და, რძოინ
 თუქუენისსსტუა მაქუს, თუც არა სჯობდეს, რომ
 პროტეოსიც
 იქით გაჭზაენოთ; ცხენოსნობასა და ჯრითობას

კარგათ ისწავლის ხალხში ყოფნასა, კარგს საუბარსა,
სუ ყველაფერსა, რაც რომ შეჰმტნის იმის ასესა
და გუარ-შვლობას.

ან ტ. ეგ ჰარი მომწონს; რივიანია! მე დაგიმტკიცებ,
რომ მიჯერია, და რასაც ვიტყვი შეეასრულებო.

როგორც შემთხუბვა გაჩნდება რამე, მაშინვე ვგზავნი
იმპერატორთან.

პ ა ნ თ. თუ რომ ინებებთ, დონ ალფონსო და ორი
თუ სამი

სხუა საპატიო მოკალაქენი ხუალ მივლენ მილანს.

ან ტ. სხუა რალა გეინდა. მაშ პროტეოსიც იმასთან წაეა.
აგერ, ისიცა! შენ გაგვეცალე. (შემოეა პროტეოს.)

(წიგნი უჭირავს კელში. მამას ვერ ჰხედავს)

პ რ ო ტ. ტუბილო სატრფოო! ტუბილო წერილო! ტუბი-
ლო სიცოცხლე!

აჰ, იმის კელი და მოციქული იმის გულისა!

თავისს სიყუარულს ამით მარწმუნებს და მეფიცება.

ჩუტნს სიყუარულზედ ჩუტნი მშობლებიც რომ დაგვეთანხმენ
და ნება მოგვეცენ ჯუარის წერისა! ოჰ, ნეტარება!

ოჰ, ზეციერად მნათო ჯულიაე!

ან ტ. რა არის ეგა. რასა კითხულობ?

პ რ ო ტ. (შეკრთომით.) ეს გახლავს ორი თუ სამი სი-
ტყუა ვალენტინისა;

მგზავრი უნანავს აქ მომავალი და იწერება

კარგათა ვარო.

ან ტ. მაჩუტნე ერთი, აბა რასა გწერს ახალს ამბავსა?

პ რ ო ტ. მაგდენს არაფერს, ბატონო მამა! ამასა მწერს, რომა

კარგათა ვარო, ემხიარულობო, იმპერატორი
დიდათ მწყალობსო;--ჰსურს ზეც იქ ვიყო, რომ თავის ბედი
გამიზიაროს.

ან ტ. მაგ სურვილისას შენ რაღას იტყვი?

პოოტ. რასაც თქუენ ზძანებთ, იმას ვაღდგევარ, ბა-
ტონო მამა!

მეგობრის სურვილს თქუენს ბრძანებასთან რა ხმა ექნება?

ან ტ. რაც იმასა ჰსურს, ჩემი სურვილიც სწორეთ ვგ-
არის.

ნუ გიკვრს, შვლო! ეს მოწყუტული ჩემი პასუხი.

რასაცკი ვიტყვი, ხომ კარგათ იცრ, შევესრულებცა.

მე ეს ვარჩიე, რომ შენც იქ დაჰყო რამდენსამე ხანს
ვალენტინესთან იმპერატორის სასახლემია:

სახარჯათ ფულს იმდენს გაგიჩენ, რასაც ვალენტინს

მამა უგზავნის, მამ ხუალ მხათ იყავ რომ გზას დააგდე;--

აქ ლაპარაკი არა უნდარა; ვჰსთქვ და გათავდა.

პოოტ. ბატონო მამა! აგრე საჩქაროთ როგორ იქნება
ერთი-ორი დღე მაინც მაცალეთ, რომ მოვემზადო.

ან ტ. აბა რიღასთვს! თუ დაგაქლდა რამ, იქ მოგზმ-
ველებთ.

მამსადამე დაგვიანება რის მაქნისია!

ხუალვე სჯობს წასვლა. აქმო, პანთინო! მე შენ მოგანდობ,
რომ ყოველის ფრითა კელი შეუწყო და მოამზადო.

(ანტონიო და პანთინო გავლენ.)

პოოტ. ერთს ჭირს გავეკეც, ახლა მეორეს უარესს
მეეჭხუდი.

ცეცხლს მოგერიდე, არ დამწუას მეთქი; და მაგიერად

წყალში ჩაეარდი და ეილუპები! ეერიდებოდი,
რომ აქ მამა ჩემს ჯუღიას წიგნი არ წაეციოთხა,—
ჩემს სიყუარულზედ არ გამწყრალიყო და ამის ნატულად
თვთან მე უთხარ, რისაც უარესს ის ვერ მეტყოდა.—
ოჰ! როგორა ჰგავს ეს ტრფიალება აპრილის დღესა!
ერთს წამს უყურებ, მზე ჰბრწყინავს, გვათბობს; გამოიხედავ,—
ისევე დაჰღრუბლა და დააბნელა ცა და ქუტყყანა.

(შემოვა პანთინო.)

პ ა ნ თ. ბატონო პროტე! მამა გიბძანებთ, ესლავ მოდიო; ნუ იგვიანებთ, რომ არ გაჯაერდეს.

პ რ ო ტ. რას ჰნიშნავს ესა? დამოარჩილდიო, გული მომძახის; არა, არაო,— ამასაც მითქუამს?...უნდა წაეიდე! (ცაფა).

ა კ ტ ი 2

სცენა 1. მილანი. ოთახი დუკის სასახლეში.

შემოვლენ ვალენტინ და მარდი.

მ ა რ დ ი. ბატონო! აგერ, თქუენი თათმანი!

ვ ა ლ. ჩემი თათმანი კელზედ მაკვა.

მ ა რ დ ი. ცალია და მაშ ვისი იქნება?

ვ ა ლ. რაო? მაჩუენე! ჩემია, ჩემი! მომეცი აქა!

ოჰ, სამკაულო, რომელი ეცმი ღთიურსა კელსა!

ო! სიღვია, სიღვია!

მ ა რ დ. მადამ სიღვია! მადამ სიღვია!

ვ ა ლ. რა გაღრიალეებს, რა მოგეჩუენა?

მ ა რ დ. არ ესმის, ბატონო და მამაჰ?

ვალ. მერე ვინ გითხრა, დაუძახეო?

მარდ. თქვენ არ უძახდით? იქნება ისე მომესმა!

ვალ. კიდევ არ იშლი შენს სისწრაფეს?

მარდ. გუშინ არ იყო, მიჯავრდებოდით, ზარმაცი ხარო!

ვალ. კარგი! მითხარი! მერე-სილვია იცი ვინ არის?

მარდ. თქვენ რომ გიყუარო, ბატონო, ის არ არი?

ვალ. მერე რა იცი, რომ მიყუარს ვინმე?

მარდ. აჰ, მოგახსენებ, როგორ შევიტყე: ჯერ ერთი
ესა, რომა, პროტესტანტული კვლავის მტურევა გისწავლიათ,
თითქო სუყველაფერზე გაჯავრებული იყოთო; — მერე ყვთე-
ლი ჩიტვით დასტუნთ, თითქო არშიყოზას იმღერდეთო. —
ხალხს ერიდებით, თითქო სნება სკირდეს ვისმეო, — ახლა ისე
ოხრავთ და ხენწმით, როგორც შავირდი, ანაბანა რომ და-
უყარავს; — ყმაწული ქალივით იცინგოებით, თითქო ბებია
მოგუტლომოდეთ; — არასა სკამთ, თითქო ავანტყოფი იყოთ
და ფარეზობდეთ; — არიძინებთ, თითქო ქურდისა გემინო-
დეთ; — მერე დღეობის მთხოვარივით ჩაცივება დაგჩემებიათ. —
უწინ რომ იცინოდით ხოლმე, მამლის ყივილსა ჰგავდა
თქუნი კასკასი; — უწინ რომ დადიოდით ხოლმე-ლომს მი-
გიგაკდათ სიარული; — თუ მარხულობდით როდისმე, ისევე
სადილთ უკან თუ; თუ დაგაღონებდათ რამე, ისევე უფულო-
ობა თუ; ახლა კი თქვენ საყუარელ ქალს ისე გამოუცე-
ლიხართ რომა, მე რომ გიყუარებთ, ძლივდა გცნობთ ჩემ
ბატონათა.

ვალ. რაც მანდ მოთვალე, ყველა ვე ჩემში არის ვითამა?

მარდ. ი. სულ ზედ გაჩნიათ.

ვალ. როგორ თუ ზედა?

მ ა რ დ. ზედა მეთქი? დიად, სწორეთ. სხუა ეინიქნება
ისეთი, რომ აღდენ ნაირი სისუღრლე გარედამაც აჩნდეს. თქუ-
შში კი ისეა გამჯდარი, რომ როგორც სტაქანიდამ...სულ
ისე გამოჩანს; — ეინც კი შემოგხედაეთ, აქიმიც რომ არ ი-
ყოს, მაინც მაშინვე შეგატყობთ, რაცა გქირთ. —

ე ა ლ ე ნ ტ. ერთი მითხარა, შენ სინიორა სილეიას იცნობ?

მ ა რ დ ი. აიმასა, როცა ეახშმათა ხართ თვალს რომ
არ აცილებთ ხოლმე?

ე ა ლ. ჰო, იმას ეგვც შეგამჩნევია?

მ ა რ დ ი. ეერა, ბატონო, ეერ ვიცნობ.

ე ა ლ. ნეტა რას მიჰქარამ; თვალს რომ არ ეაცილებ ეს
შეგამჩნევია და ვისაც არ ეაცილებ, იმას კი ეერ იცნობ?

მ ა რ დ ი. მეტათ რაღაც რამ უქამურა რომ არას, ის
ხომ არ არის?

ე ა ლ. როგორ თუ უქამურა! ასე მშუქნიერა ეერ არის,
როგორც სანდომიანია.

მ ა რ დ ი. ეგ ხომ მეც ვიცოდი.

ე ა ლ. რა იცოდი?

მ ა რ დ. რომ ისე ლამაზი ეერ არის, როგორც სანდო-
მიანია, თქუშნის ჭკუით.

ე ა ლ. მე ვამბობ, რომ იმისი მშუქნიერება გასაოცარია,
და გულის სიყეთე იმისი—დაუფასებელი.

მ ა რ დ. ეგ იმიტომა, რომ ერთი არის ნახატი და მეორე უფასო.

ე ა ლ. როგორ ნახატი? როგორ უფასო?

მ ა რ. ისე ნახატი, და ისე უფასო რომ იმის სილამა-
ზეს სულაც არაფრად ჩაადებენ.

ე ა ლ. მაშ შენ მე როგორ მიცნობ, იმის მშუქნიერე-

ბას რომ ვეჭრფი.

მ ა რ დ. რა რომ წახდა, მას აქეთ ხომ ჯერ არ გინახავთ.

ე ა ლ. როდის წახდა, მერე?

მ ა რ დ. არშიყოზა რო დაუწყეთ, მასუკან.

ე ა ლ. რაც ერთხელა ვნახე, სულ ის არის, ყოველად მშტპნიერი.

მ ა რ დ. ი. დინახეთ თუ არა, მამინვე თუ გაუარშიყდით, როგორღა გამინჯავდით.

ე ა ლ. ნეტა რა ექნა?

მ ა რ დ. ხომ მოგეხსენებათ, სიყუარული ბრმა არისო, ჩემი თვალები მაინც გქონიყოთ, ან ისეც ის თვალები, ნათლათ რომ იხედებოდით, როდესაც პროტეოსს აყუტდრებდით, უწვესაკრაოდ რათ დადინხარო! (*)

ე ა ლ. რომ გამეშინჯა, რა უნდა შემეტყო?

მ ა რ დ. თქუტსნი ახლანდელი გონების ნაკლებობა და იმ ქალის სიგონჯე. პროტეოსი ქალის სიყუარულით ველარა ჰხედავდა, რომ უწვესაკრაოდ გამოდიოდა და ახლა ველარც თქუტსნა ჰხედავთ ამასა.

ე ა ლ. ბიქო, მაშ ამ ანგარიშით შენც უნდა გიყუარდეს ეინმე; ამიტომ რომ დღეს დილას ველარა ჰხედავდი, რომ ჩექმებს გაუწმენდელს მაცმევი.

მ ა რ დ. ი. ეგ მართალია, ბატონო! ჩემ ქუტსმსაგებს ვეტრფოდი მაშინა. მაღლობას მოგახსენებთ, რომ დამტუქსეთ და ჩემს საყუარელს მომაცილეთ. ამის სამაგიეროდ ახლა მე გიბედავთ, რომ თქუტსნც გაყუტდროთ თქუტსნი საყუარელი.

ე ა ლ. ბოლოს გამოდის, რომ მე ჩემს მგზნებარე სიყ-

(*) შექსპირის დროს ტრფიადისას იტყოდნენ. წვესაკრავი აღარ აკრავხო, ღავიწყებიაო.

ჭარულს მაინც მოუცილებლად ვადგივარ.

მარდ. რომ ჩაგსეამდნენ სადმე, მალე არ ჩაქრებოდა
ეგ თქუნი მგზნებარე ცეცხლი.

ვალ. წუხელის ერთ კატან წიგნის მაწერა დამსაქმა,
ჩემი მეგობარიო.

მარდ. მერე? დაუწერეთ?

ვალ. რა საკურველია.

მარდ. აბა ეგ წიგნი არ გამოვიდოდა უთაებოლო,
მე მოგახსენო.

ვალ. სულაც არა; როგორცკი შემეძლო, ისე კარგათ
დაუწერე.—ჩუმათ! აგერ თვანაც მობძანდება.

(შემოეა სილვია.)

მარდ. ერთი ამ კუეების თამაშობას უყურეთ! როგორ
მოუხერხებია და? თავის მაგიერათ ამასვე ალაპარაკებს წიგ-
ნითა.

ვალ. ბატონო მადამ! დილა ნებას ათას გზის!

მარდ. (ცალკე.) დამე ნებისა არ ერჩინა! მაგრა ერთი
ერთმანერთს ვინ რამდენ ნაირათ მოიციტხავს—ვინ იცის.

სილვ. ჩემო მხლებელო სინიორ ვალენტინ! აგრეთვე

თქუნიცა
ორი ათას გზის.

მარდ. (ცალკე.) სარგებელი ამას უნდა ეძლია და ის
აძლევს; უყურეთ ერთი!

ვალ. თქუნი რომ წუხელის წიგნი მიბძანეთ, დავს-
წერე უცნობს
თქუნი მგობართან. მე ვერ გავწედი ამ შრომას, თუ არ
თქუნი სურვილის აღსასრულებლად.

ს ი ლ ვ. დადათა გმადლობთ, კეთილშობილო ჩემო მხ-
დათა! რა კლასი გმადლობს? მით უნდა ლებელი!

ძალიან კარგათ დაგიწერიათ. მსგავსი კარგებები იმსტყო ვე-
ვა ლ. მერწმუნეთ, მაღამ! მაგისი წერა მეტად მიჭირდა,
რომ არ ვიცოდრი, ვისთანა ვსწერდი.

ს ი ლ ვ. ხომ არ შესწუხდით მაგ ჯაფისაგან? მ
ვა ლ. ოჰ, არა, მაღამ! ათასსაც დაესწერ
თუ რომ ინებებთ და მე დამსაქმებთ. მე მზად გახლავარ;--
მაგრამ--მინც კი--

ს ი ლ ვ. კარგი სიტყუაა! მესმის ეგ აზრი;--მაგრამ მინც კი-
სახელს არ გეტყვიოთ;--მაგრამ მინც კი--მე არა ვსწუხვარ;
მაგრამ მინც კი--თქუპნთანვე დარჩეს; მაგრამ მინც კი--
რდიდათა გმადლობთ,--და ამას იქით არ შეგაწუხებთ.

მ ა რ დ. (ცალკე) მაგრამ მინც კი შეგაწუხებო,--და კი-
დევაც სხუა მაგრამ მინც კი,--მაგრამ მინც კი.--

ვა ლ. რას ბძანებთ, მაღამ! იქნება წიგნი არ მოგეწონათ?

ს ი ლ ვ. ოჰ, როგორ არა! მმუტპნიერად არის, დიად
სიკი მიგ--მეძმადრონი დალიამ ეფნელ მიგ მმუტპნიერად.

მაგრამ რადგანაც თქუპნს უნებურად დაგაწერინეთ,--
თქუპნთსვე დარჩეს.

ვა ლ. თქუპნთს ნაწერი ჩემთს რათ დარჩეს? ილი
ს ი ლ ვ. აგრე არ არის; ჩემგან ნაწერი და არა ჩემთს
მე რომ მეწერა უფრო საგრძობლად გამოვიყვანდი.

ვა ლ. მამ სხუას დაგიწერთ, თუ რომ ინებებთ. გ
ს ი ლ ვ. კარგი იქნება! და რომ დასწეროთ, ჩემმაგიერად
თქუპნ წაიკითხეთ. თუ მოგეწონათ--დიად კეთილი;
თუ არა--მინც დიად კეთილი.

ვალ. ეს თქვით--მომეწონა; მერე რა უყო?

ს.ილ.ე. თქუპნთანვე ღარჩეს თქუპნს გასამჯელოდ.

ახლა -- მშვდობით, ჩემო მხლებელო! (გაეა)

მ.არდ.ი. (ცალკე) ეს მოხერხება სად გაგონილა, ვისგანა
-იქნა ახლად მათი, ანდუბორა მსცხა მ. თქმულა,
არსად ნახულა, როგორც რომ ცხვირი კაცის სახეხედ,
როგორც მამალი სამრეკლოზედა. ჩემი ბატონი
იმისთვის კუღებს; ის კი ამბობს რომ მხლებელი ხარო,
და თითქო შაგირდს თათონ ასწავლის, ასე უნდაო!
ვინ იფიქრებდა ამისთანასა? მწერლათ დაუსვამს
და თავის თავთან წიგნს აწერინებს.

ვ.ალ. მანდ რას ბუტბუტებ?

მ.არდ.ი. ისე ვბუტბუტებ, თქუპნ კაირჩევა გამართებთახლა.

ვ.ალ. რაზედა?

მ.არდ.ი. მაღამ სიღვიას მოცოქულობაზედა.

ვ.ალ. ვისთანა?

მ.არდ. თითონ კი თქუპნთანა; თავისი სიყუარული რომ
ემმაყოებით შემატყობინათ.

ვ.ალ. როგორ? რითი შემატყობინა?

მ.არდ.ი. რითი და წიგნითა.

ვ.ალ. ჩემთვის იმას წიგნი არა მოუწერიარა?

მ.არდ. რაკი თქუპნვე დაგაწერინათ, თითონ რაღათ მო-

გწერლათ. კიდევაც ვერ მიმხუდარხართ, მგონია.

ვ.ალ. ვერა, მერწმუნე.

მ.არდ. იმისი ფიქრი რა იყო, ვითამ ვერ მიუხუდით?

ვ.ალ. ზოგიერთ მკუახე სიტყუას გარდა იმას ჩემთვის
არა უთქუამსრა.

მ ა რ დ. ნეტა რა ვქენა! წიგნი რომ მოგცათ, ის რა იყო?
გ ა ლ. ეს წიგნი იმის მეგობართან არის მიწერილი.

მ ა რ დ. საქმეც ეგ არის, რომ ეგ წიგნი თქვენ მოგცათ.

გ ა ლ. ღმერთმა ინებოს, რომ უარესი არა იყოსრა!

მ ა რ დ. მე თქვენ გარწმუნებთ, რომ უკეთესი არ შეი-
ძლება!

თქვენ წიგნის წერა დიან არ გეჭირთ; მაგრამ იმას კი,—
მორცხუობითა თუ, ჩემს გულის პასუხს
არ მიმიხუდნენო, ეს უფიქრია: ჩემს საყურელთან,
ჩემადიერად, თითონ იმანვე დამიწეროსო.

მე ამას ბეჯითად ვამბობ, რადგან ვიცი რომ სწორეთ
ასეა.. ახლა რაღასა ჰფიქრობთ, ბატონო! სადილის დრო
გახლავთ.

გ ა ლ. მე ნასადილევი ვარ.

მ ა რ დ. ეგ დიან კარგი; მაგრამ ერთი რამ უნდა გიამ-
ბოთ. სიყუარული ისეთი რამ გველემბაია, რომ ცარიელი
ჰაერიც რომ ჰყლაპოს, საკუთბაეათ ისიც ეყოფა. მეკი ჩემი
უღუფა მეჭირტება და სწორე მოგახსენოთ, ძალიანაცა მშია,
თქვენს სიყუარულს ნუ მიჰხედავთ ახლა და ჩემთვისაც
გასძარით კელი, გაანძრიეთ ერთი! (გავლენ.)

სცენა 2. ვერონა. ოთახი ჯულისას სახლში.

შემოვლენ პროტეოს და ჯულია.

პროტ. მოთმენა გემართებს, ნეტარებო ჩემო ჯულია!
სხუა საშუალები რომ არა არისრა, რა გავწყობა?
პროტ. დროს რომ ვიხელებ, მამინვე მოვალ.

ჯ უ ლ. თუ რომ შენ გული არ შეგეცვალა, მაღე იქნება.
აჰა! სახსოვრად გქონდეს ეს შენის ჯუღლიასაგ-ნ. (ბეჭედს აძლევს.)

პ რ ო ტ. უნდა შეესტეალოთ. აჰ, ეს ჩემგან!

ჯ უ ლ. და ეს კავშირი აღებუქლოთ ჩუბნში წმიდა ამ-
ბოჯო ბოროტობით. (ერთმანერთს აკოცებენ.)

პ რ ო ტ. აჰა, კელს გაძლევ ამ ჩემის აღთქმის დასამო-
წმენად!

თუ რომ საათი ისე გავიდა ერთხელ როდისმე, — ძუნ ძუნ
რომ ჩემს ჯუღლიას გულ-მოწყვეტილი არ ეიგონებდე, —

მეორე საათს უზენაესის ტრისხუა მომადგეს, —
საქენჯნაფისა და წარმწყმედელის დაიწყებისთვის. —

სხუას ნულარ ვიტყვი; დრო არის ახლა; მამა მიმეღის!
შენი ჭირიმე ნუ ატირდები, დამაფიანებ.

ახლა მშვიდობით! (ჯუღლია გაეა.) როგორ? გავიდა?
ხმაც არ გამომცა? მაგრამ რაღა ხმა? თუ სიყუარული როგ

ქეშმარიტია, იქ ლაპარაკი რის მაქნისია? —
ნამდვილი გრძნობა საქმით მოქმედებს და არა სიტყვით.

— (შემოვალ პანთონო.)
ბატონო პროტე! გარეთ გელიან!

პ რ ო ტ. მოვალ, მოვდივარ! ეჰ! რაღა გვეთქმის?
ოდეს ტრფილნი ერთი ერთმანერთს განჭმორდებიან;

სიტყუა უწყდებათ და მუნჯდებიან. (გაეღენ.)
სცენა 3. ვერონა. ქუჩა.

შემოვა ლუნსი და თავისი ძალი შემოჰყავს ბაწრით.

საათი
ლ ა უ ნ ს. არა! მე ერთი არ მეყოფა, რომ

თვალეები შევიმრო! ასე გვჭირს ყველა ლაუნსებსა. როგორც უძღებ შვლსა, მეც შემხუდა ჩემი რიგი--და ახლა ბატონს პროტეოსს უნდა გავეჰყვე, იმპერატორთან რომ მიბძანდება. მე მგონია, ამ ჩემი კრაბისთანა უგულო ძალლი მთელ ქუჩა-ყანაზედ არსად იბოვებოდეს. აბა თქუენი ჭირიმე: დედა ჩემი ქვთქვთებს; მამაჩემი იცინვლებს; ჩემი და ღრიალებს; ჩუენი გადია ტირილითა სვდება; ჩუენი ჯატა კვლებს იმტერევს მწუხარებითა;--მთელი ოჯახი სულ გადმობრუნებულია ალიაქოთითა,--და ამ წყეულმა ძალღმა აბა თუ ერთი ცრემლი გადმოაგდოს! ქუა არის ეს ტიელი; ტალია, და როგორც ძალღს არა აქუეს შებრალება, ისე ამასა. ურისასაკვი ამოუჯდებოდა გული, ჩუენი გამოსალმება რომ ენახა! მაგრამ ურია რა? ასე გაშინჯეთ, ჩუენმა ბებერმა გადიამაცი დაითხრა თვალეები ტირილითა! აჲ, ესლავ გიჩუენებთ როგორ იყო! ეს ბაშმაკი არის, ესთქუათ, მამაჩემი!--მაგრამ არა; მამაჩემი--ეს მარცხენა ბაშმაკია!--ოჰ! არა; არა! დედაჩემია ესა;--თუ არც დედაჩემია? დიალ! როგორ არა, სწორეთ დედაჩემია; ძირი ამას უფრო გაცუბთილი აქუეს!--ეს ძირგაცვეთილი ბაშმაკი დედაჩემია და ეს მეორე-მამაჩემი. მკუდი კაცი ვიყო, თუ ეს ასე არ იყო! ახლა, ბატონებო! ეს წყვლა--ჩემი და არის, ამიტომ რომა, უნდა მოგახსენოთ, ჩემი და ისეთი თფთრია, როგორც შამბახი და ისე წერილია, როგორც ლატანი,--ლატანი რას ჰქუა,--როგორც წყვლა.--ეს კუდი არის ნენე, ჩუენი გამდელი. მე ვარ ძალლი. ნუ, ნუ! ძალლი ეს არის და მე ძალლი ვარ. ოჰ! არა! ის ძალლი არის მე და მე ვარ მე. დიახ! ასე, ასე! ახლა--მიედივარ მამაჩემთან: „ვზა დამილოცე მამაჩემო!“--და

აჲ, ბაშმაკი ხმას ეგრე იღებს, სულ იცინვლიყბა. ეესალმები და ეკოცნი მამაჩემსა, მაგრამ გულამამჯღარო მანც ეგრე იღებს ხმასა. ახლა მივალ დედაჩემთან. (ოჰ! ეს ბაშმაკიც რომ გამწარებული დედაკაცივით ალაპარაკდებოდეს!) კარგი! მივალ გადაეხუტვი და ეკოცნას დაუწყებ, აჲ სწორეთ ასე. ეს სწორეთ იმასი ქმენაა აქეთ-იქიდამ? ახლა მივალ ჩემ დასთან. გესმით, გესმით თქუჲნი კირიმე როგორა ღრიალებს? და ეს წყეულ, ეს შეჩუჲნებელი ძაღლი, ისე შეკრული დგას, რომ ცრემლი არ გადმოუგდია, კრინტი არ ამოუღია,--და მე ხო მხედამთ, ცრემლებით ეხლაც რომ მიწას ვატალახებ.

შემოვა პანთინო.

პ ა ნ თ. ლაუნს, გასწიე, ახლანე გასწიე! შენი ბატონი გემშია ახლა და შენ ნაეითლა თუ მოეწევი. მაგრამ--რა დაგმართვია,--რას ხვხვნებ მანდა? გაიქე შეთქი, თორემ, თუ ერთი წამი კიდევ დაიგვანე, სულ დაჰკარგავ...

ლ ა უ ნ ს. ოჰ, ოჰ, ოჰ! მართალია თავს მოვიკლამ თუ ამისთანა შეუბრალებელი დაეჰკარგე.--

პ ა ნ თ. ეინა, მერე, შეუბრალებელი! ლ ა უ ნ ს. ეინა, და ეს ჩემი ძაღლი!

პ ა ნ თ. რამ გამოგამტერა, კაცო! მე უგფუბნები რომ ზღუა გაბრუნდება და შემთხუჲტუას დაჰკარგამ შეთქი, რომ გემსლა მოეწიო; თუ ეს შემთხუჲტუა დაჰკარგე, გზასაც დაჰკარგე; თუ გზა დაჰკარგე, ბატონსაც დაჰკარგე; თუ ბატონი დაჰკარგე, სამსახურსაც დაჰკარგე; და თუ სამსახური დაჰკარგე... რაო? რაზე მაფარებ პირზე კელსა!

ლ ა უ ნ. შენ ეგ ეინა არ დაჰკარგო!

პ ა ნ თ. ენას როგორ დაეჭვარავ, რას ამბობ?

ლ ა უ ნ. როგორა და ლაქლაქითა.

პ ა ნ თ. როგორ თუ ლაქლაქითა?

ლ ა უ ნ. დროს დაჭვარვამო, გზასაო, ბატონსაო, სამსაა ზურსაო და ადგილსაო. გამიგონე, შენ ეი! მდინარე რომ სულ გამრებოდეს კიდევცა, ჩემი ცრეპლებით ვადენდი; ქარი რომ სულ დადგებოდეს, ნავს ჩემი ვაფთა და უფთ ვარბენინებდი.

პ ა ნ თ. გეყოფა, კაცო! გამოსწი მეტეჟი. შენ დასაძახებლად გამომგზავნეს მე აქა.

ლ ა უ ნ. დამიძახე და რაღას უყურებ?

პ ა ნ თ. მოდინარ, თუ არა?

ლ ა უ ნ. მოვდივარ, მაშა? (გაველენ).

სცენა 4. მილანი. ოთახი დუკის სასახლეში?

შემოვლენ ვალენტინ, სილვია, თურჩიო და მარდი,

ს ი ლ ვ. ჩემო მხლებელო!

ვ ა ლ ე ნ. ბატონო!

მ ა რ დ. ბატონო! უფ, თურჩიო როგორღაც მიბღვრება.

ვ ა ლ. ტრფიალია და იმიტომ.

მ ა რ დ. თქუსნი--არა მგონია.

ვ ა ლ. ჩემიკი არა, ჩემი ქალბატონისა.

მ ა რ დ. შეაქცევდით ერთი; უჩრიგო არ იქნებოდა.

ს ი ლ ვ. ჩემო მხლებელო! გატყობთ, როგორღაც მოწ-

ყენილი ხართ.

ვ ა ლ. მეცა მგონია ჩემო ბატონო!

თ უ რ ი ო. თქუენ რაც არა ხართ, ისა გგონია?

ვ ა ლ. ეგეც იქნება აგრე იყოს.

თ უ რ. მამა ჰსჩანს, ყალბობთ?

ვ ა ლ. დიაღ, თქუენსავეთ.

თ უ რ, მე როგორა ეჰყალბობ?

ვ ა ლ. ვითამ ჰკვანობთ.

თ უ რ. რამი მეტყობა?

ვ ა ლ. მაგნიარს დაუხედლაობაში.

თ უ რ. მერე აგრეთი რა შემამჩნიეთ?

ვ ა ლ. ეგ მორთულობა.

თ უ რ. უსარჩულოა? თქუენა გგონიათ.

ვ ა ლ. თქუენეე ამტკიცებთ, თქუენი სირეგენე ორკეცი
ყოფილა.

თ უ რ. როგორა, რაო?

ს ი ლ. ჯაერობთ, თურიო? სახე გეცულებათ.

ვ ა ლ. არა უშავსრა; ჟამელიგონის გუარისა არის.

თ უ რ. მე ბეერით მიჯობს, თქუენს სისხლსა ეჰსუამდე,
ოღონდვი თქუენთან არ ეიქნებოდე.

ვ ა ლ. ვითქუამთ, გახსოვდეთ.

თ უ რ. მითქემს და მახსოვს; ამით გათაედა.

ვ ა ლ. მეკარგათ ვიცი, რაც არ გიწყუათ, იმას ათაეებთ

ს ი ლ. საუცხოოთ ესერით ერთმანერთს სიტყვებსა
ლიან ფიცხდებით!

ვ ა ლ. დიაღ! მადლობა ცეცხლის გამჩენს.

ს ი ლ. ე. ვინ არის, მერე, ცეცხლის გამჩენი?

ვ ა ლ. თქუენა ბძანდებით, ყოელად სანატრო
გვიჩენთ ცეცხლსა; —

თუ იო თავის მკერმეტყულებას მაგ თვალებიდამ
სესხულობს აქა და ნასესხს უხუად აქავე აზნეს, —
თქუტნ წინაშევე.

თ უ რ ი ო. სინჰორ ვალენტინ! თუ აგრე ჩემთან სიტყუ-
ტბის ხარჯვას
თქუტნ არ მოიშლით, მე მალე დაესტლი თქუტნს ჭკუის
კოლოფს

ვ ა ლ. მე კარგათ ვიცი ეგა, უფალო! თქუტნი ხაზინა
სულ სიტყუტბია, სხუა არა ფერა. თქუტნს მსაურებსაც
აჩნიათ ეგა, რომ ჯამაგირი სხუა არა აქუთ რა.

ს ი ლ ვ ი. ახლა კი კარა; ეგეც გეყოფათ. მამა ჩემი!

(შემოვა დუკი.)

დ უ კ ი. შულო სილია! გეტყობა, მედგრად შემოგჩენიან!

ჩემო ვალენტინ! მამი თქუტნისა--კარგი ამბავი!--

რას იტყვი, რომ მე მეგობრებისაც კარგი ამბავი

შეგატყობინოთ?

ვ ა ლ. თქუტნი უგანათლებულესობა რასაც კარგს ამბავს

მიბძანებთ ხოლმე, წრფელის მადლობით ვარ მე აღესილი,

დ უ კ ი. დონ — ანტონიოს იცნობთ თუ ეგერა, თქუტნის

გაგონებთ თუ არა? თქუტნისას.

ვ ა ლ. ძალიან კარგათ. ჩემო მეუფე: კეთილშობილსა,

პატიეცემულსა და შეძლებულსა, სამსახურითაც

გამოჩენილსა.

დ უ კ ი. მულო ჰყავს იმას?

ვ ა ლ. დაად! ბატონო! ყოველათურთ დიხსი თავისი მამის

იმედისაცა და საკელისაცა.

დ უ კ ი. იმასაც იცნობთ?

ვ ა ლ როგორც ჩემს თავსა; სიყმაწულითვე ერთათ ეი-
ყავით.

ღამე ერთუმცა, აქ აღვიარებ, - ზარმაცი ვიყავ, რომ ჩემს ძვრას დროს ფუქად ვაბნედი, განვათარებას არა ვჭფიქრობდი; მაგრამ პროტეოს, საკელი ვახლავთ იმეყმაწულია, - დროს არ კარგავდა, რომ შეეძინა ყოველი სწელა; ხნთ ყმაწულია; მაგრამ სწელითა, გამოცდილებით, თითქმის მოხუცი, მსჯელობით სრული. რომ შევამოკლო (რაც უნდა ვაქო, იმისს დირსებას მაინც ვერ აღესწერ), ყოვლად სრულია ზნეობითაცა და გონებითაც; ყოვლის თვისებით ყოვლად მდიდარი, რაცუკი შეჭსულის კეთილშობილურს შთამომავლობას, დ უკი. ვგ თუ აგრეა, როგორც თქუტს ამბობთ, -- იმ-
პერატორთან

თანამზრახველად რომ განაწესონ, იქაც ივარგებს. --
ღიად კეთილი! ეს ჩინებული ყმაწული კაცი აქ არის ახლა: სხუანთი მწერენ იმისს ქებასა სპატრონი და ღირსნი პირნი, -- და აქ აპირებს რამდენისამე ხნის ვატარებას. ეჭვონებ გაიმოთ თქუტს ეს ამბავი.

ვ ა ლ. მაგის უკეთესს მე სხუას ვერაფერს ვერ ვინატრებდი.
დ უ კ ი. მამ იმედი მაქუს, ისე მიიღებთ, როგორც შეჭ-

შენ გუებნები ამას, სილღია! და თქუტს, თუერიო! ვალენტინისას მე არას ვიტყვ. წაეალ და ახლავ ვამოგიზანეთ. (გაეა)

ვ ა ლ. ის ვახლავთ, მე რომ მოვახსენებლით, რომ უსათუოდ

მე მომყვებოდა, იმის თვალები საყუარლის თუალებს
რომ არ დაება.

ს ი ლ ვ. სხუა რამ საწინდარს დასჯერებია, ეტყობა, ქალი,
რომ ტყუპობდამ აგრე აღვილად გამოუშვია!
ვ ა ლ. არა მგონია; სარწმუნოდ ეჭვიერობ, ისევე ტყუპდ
ენიხვენ სოთ, თეგნობა რა მარტ - ჯიროჯ იყოს.

ს ი ლ. თუ თავის ნებით მოსცილობია, მამ ბრმა ყოფილა;
და თუ ბრმა არის, როგორ იარა, როგორ მოგაგნოთ?
ვ ა ლ. რატომ? ამბობენ, ტრფიალსა აქუსო ოცი თვალიო,
თ უ რ. აგრევი არა, სულ არა აქუსო ტრფიალს თვალიო,
ასე ამბობენ.

ვ ა ლ. თქუპნებო ტრფიალსა--დიად, თურხო! უეკუპლია,
თუ ტრფიალებამ საზარელს საგანს შეჰხედა სადმე,--
იმავე საათს თვალებს დაჰხუჭავს.

(შემოვა პროტეოს.)

ს ი ლ. კმარა, გეყოფათ! აგრე, აქ მოდის ის ყმაწულიცა.

ვ ა ლ. პროტეოს ჩემო! ჩემო პროტეოს!!... დიდად აგო-

ბოფო, მადამი
კეთილ ინებოთ და თქუპნის მხრითაც სასიამოვნო
სიტყუა უბძანოთ ჩემს მეგობარსა.

ს ი ლ. თუ მართლად თქუპნი მეგობარია, ეს თქუპნი
სიტყუა
თუთვე გვიმოწმებს, რომ საამოა მაგათი მოსელა.

ვ ა ლ. სწორეთ ის გახლავთ; და გვედრებით ნება უბოძოთ,
რომ ესეც იყოს თქუპნი მხლებელი, ერთად ჩემთანა.

ს ი ლ. მე რომ მაგგვარი მსახური მახლდეს, როგორა
ეოლასელ სოთ, ითენებეს გონ სოთ ენ, თეაუხეც კვლდისეარ?

ანდროტ. ოჰ! რასა ბძანებთ; მე ვარ უღირსი თქუენის
ხლებისა.

ვალ. უღირსობაზედ წულა რას ვიტყვით; ნეტარო ლედი!
გულს მოდგინედ გთხოვით--თქუენად მხლებელად მიიღოთ ესე

პროტ. დაეკადებკი, რომ მტკიცეთ ვაღვე თქუენს
სამსახურსა.

სილ. ერთგულსა მსახურს მარად ექნება თავისი ჯილდო.
რა რომ ასეა,--მოგესალმებით, ჩემო მსახურო,--

მე ქალბატონი, თქუენი უღირსი!

პროტ. ეგ რომ სხუას ეთქუა, სწორეთ მოეკლავედი.

სილ. რა? მოსალმება.

პროტ. არა! რომ ღირსი არ ბძანდებოდეთ.

(შემოვა მსახური.)

მსახური. მადამ! ბატონმა--აქ მობძანდითო!

სილ. ახლავე, ამავე წამს ევანლები. (მსახური გავა.)

თურიო! ჩემთან! ერთათ წავიდეთ! განმეორებით,

კეთილი იყოს თქუენი აქ მოსვლა, ჩემო ახალგაზრდას!

მოსამსახურეე. ახლა თქუენ თქუენთვის ილაპარაკეთ.

და მერევე ეს არ დაივიწყოთ, რომ აქ მოგელით.

(გაეღონ სილვია, თურიო და მარდი.)

ვალ. ახლა, პროტეოსს, ჩემო პროტეოსს მითხარ, ვე-

რომ იმით ვაძრებო, ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ

ვინ როგორ არის? ამიცი, ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ ვინ

პროტ. კარგათ ყველანი და მეგობრები!

თავს გიკერენ შენა. ილომინა ესა, რქობაილად იტყუა.

მანუაღ. შენნი, როგორლა? მსახურს მსახურს მსახურს

პროტ. ისინიც აგრე, ძალიან კარგათ.

ვალ. შენი ჯულია? თქვენს ტრფიალებას დაბოლოება
შიეცა რამე?

პროტ. მაგის ამბავი შენ ხომ ყოველივეს
გეჯავრებოდა და რათა მკითხავ, თავს არ მოგაწყენ. კულა
ვალ. ახლა სულ სხუა ვარ, ჩემო პროტეოს! ის აღარა
ვარ.

მძიმედ გარდამხლა მე ტრფიალების შეურაცხება! იმი
იმისმა ძალმა, ყოველად ძლიერმა, მეტად დამსაჯავ: მისი
მარხულობითა, სინანულითა, ცრემლის ფრქვევითა, —
ოხურით, კუჩუხითა; რაღა არა მკირს, რომელი გოთხრა?
აღარსად ძილი, არც მოსტყუება; სულ ტანჯუა, ვნება
ცხადათა ვახდევ, რომ ტრფიალებას მდიდი უფლება
ჰქონია ჩუქუნად! კარგად ეჭვრძობ ახლა ჩემო პროტეოს,
რომ ქუსყანაზედ სიმამედ მეტი არა არისრა, —
არც მწუხარება, არც ფუფუნება! რა რომ ეს ვიგრძენ, —
სალაპარაკო აღარა მაქუსრა; სულ ტრფიალება, მტკ
სულ სიყუარული. ესღა ჩემთვის ახლა საუბმეც,
სადილ-ვახშამიც, მოსვენებაცა და ღამის თევაც.

პროტ. ეს ბედნერი ხომ მაინცა ხარ! თვალებშიც გა
ტყობ,
რომ შენც გეტრფიან. ახლა რო ენახეთ, ის არის შენი
თაყუან საცემი?

ვალ. ზეციერია, ანგელოზია, განა პროტეოს?
პროტ. სრულებით არა. ქუსყანიერია, სხუა კარაფერი
ვალ. ღუთაურიათქო, ასე მითხარი.
პროტ. მაგას ვერ გეტყვი; პირმოთენობას ვერც იმას
ვკვადრებ.

ვალ. მე მითხარ ევა. საყუარლის თუ ქება... სიყუარულს
-ის მენ, ასევე ძველდნის, ასევე ცოი... ატყობს,
ხომიკარგათ იცი.

პროტ. როცა მე ვიყავე მაგით ენებული, მენ... მაყლა-
... პებლი

მწარე აბებსა;--ნუ გავიკრებ, რომ შენებურად...
მეც გაიქიმო.

ვალ. ნება შენია, რა გამეწყობა;

მართალი მაინც... დღოფალი...
სხტა ქალებისა; ყველას სჯობია, ეს მაინც...
პროტ. ჩემს სატრფოს გარდა.

ვალ. ნუ, ნუ! ნურავის

ნუ გამორიცხავ, მე თუ გიყუარდე. ჩემს გულის გრძობას
თუ აწყენინე, მე მაწყენინებ.

პროტ. რათა გგონია,

მეკბარ მწყინდეს, ჩემს გულით სატრფოს თუ მიმდაბლებენ.

ვალ. შენის საყუარლის აღმატებაში მე შეგეწევე;...
იმას ექნება ერთი ღირსება ყოველად...
რომ ჩემის სატრფოს სამოსის ბოლო...
და თან მისდევდეს, რომ იმის კაბას მიწა და...
ვერ ეხებოდნენ; თორემ მაშინვე დაიფიწყებენ,
რომ იმათ ჰმართებთ აღმოცენება...
ეს ვალდებობა თუ დაიფიწყეს, მაშინ ზამთარი...
გაგვიმუღმდება და გაზაფხულს სულ ეღარა ენახეთ,

პროტ. ნეტა, რას ამბობ, ჩემო ვალენტინ!

ვალ. მე რაც უნდა ვსაქუა, გამოუთქმელი...
... მაინც იმის ღირსება.

ის არი მხოლო, უღარებელი! —
 პ. რ. ტ. მხოლო თუ არის, თავისთვის აყოს, შენ რა-
 და გინდა!
 ვ. ა. ლ. მთელი ქუთსუანა მე რომ დამითმონ, მაინც ვერ
 დაესთმობ.

ის ჩემი არის, საყუთარია და ოცს ზღუჭუნდაც, ასევე ცხად
 უმდიდრესი ვარ იმის პატრონი, თუნდ რაც ქვშა, მისივე ცნ
 სულ მარგალიტად გარდიკევეოდეს, წყალი ნიკტარად
 და ქუა ოქროთა! — მაგრამ, პროტეოს! გთხოვ მომიტევეს
 მე ჩემსას გზოდავ და საშენოკი ველარა ვთქვრა. —
 სილვიას მამას ჩემი სულელი რაყიფი მოსწონს,
 მდიდარიოა, — და ისინი რომ ერთად წაიღენ, —
 მეც მივაშურებ, თორემ, ხომ იცი, რომ სიყუარულიც
 ექვანია.

პ. რ. ტ. ქალსი, მგონია, შენ ურჩევენისარ.
 მ. გ. ა. ლ. მგ მართალია. დანონშულნი ვართ და ჯუარის წერაც
 მალე გვექნება. მაგრამ რადგანაც ამას არ ჰნებაეს, —
 პირობა დაესდეთ: მე ბაწრისკობით ფანჯრიდამ შევალ,
 ძირს ჩამოვიყვან და მოვიტაცებ. რაცკი შემდგომში
 ბედნიერებას მოვხერხება, მოფიქრებულო
 გვაქუს ყოველივე. ახლა, პროტეოს, ჩემსა წაიღეთ
 და მეგობრულად კელი შემიწყე ამ ჩემს საქმეში. იანი მობ

პ. რ. ტ. ჯერ ჩემი ბარგი თუნდა მოენახო და მალე მოვალ!
 ვ. ა. ლ. ხომ მალე მოხვალ? —

პ. რ. ტ. უმჯველია. (ვალენტინ გავა.)
 რ. გ. ო. რ. ტ. რომ ცეცხლსა ცეცხლივე აქრობს, როგორც ლუ-
 რსმანი

ლურსმანსვე გააკუს,--ისე ახალმა სამ სიყუარულმა
 მე პირვეანდელი გამიქრო გულში და დამაფიწყა
 მაგრამ--ამ ლალატს რა მბედვინებს? მშუპნიერება
 ამ ქალისა, თუ ვალენტინისგან მხურვალე ქება?
 ესთქუათ--მართალია--მშუპნიერია; მაგრამ ჯულიაც
 მშუპნიერია, და დიდად მიყუარს!--არა! მიყუარდა;--
 ასე უნდა ესთქუა, რადგან ჩემს გულში ეს სიყუარული
 ისე გამქრალდა და ისე დადნა, როგორც რომ ცეცხლზედ
 ხანთლის ტყინი. ასე მგონია, რომ ვალენტინი
 აღარ მიყუარდეს. და სილვიაჲ, ოჰ! შეტად მიყუარს,
 პირველის ნახვით ასეთი ცეცხლი თუ მომეკიდა,
 დაახლოვებით როცა გაეცნობ მაშინ ხომ უფრო
 განძლიერდება ეს სიყუარული! თუ გარეგანმა
 შეხედულობამ ასე შემცვალა,--იმისი გული,
 კეთილ-ზნეობით ყოვლითურთ სრულ, სულს
 დამაბრმავებს! მოჰხდეს რაც მოჰხდეს. თუ შეეძლოს და უმაგალითო
 გრძობა დაეთრგუნე, მეც ხომ გადავჩინო და თუ ვერ
 --ეს სე ლო პოლედანე, როგორც მანეთ ფულს სე მძლიერ,
 მაშინ სილვია--რაც უნდა იყოს, უნდა იქმნოდეს. (ვაჟა.)

სცენა 5. მილანი. ქუჩა.

მემოვლენ მარდი და ლაუნსი.

მარდი. ღმერთმანი, სანატრელი სტუმარი ხარ,
 უნს, ამ მილანში იმდენს
 ლაუნს. ნეტავი არ მიჰქარამდე. რათ ვიქნები
 რელი! მე სულ ამას ვამბობ, რომ მანამ უკაცია არ და-

კარგულა, ან არ ჩამოუხრჩვიათ, სანატრელი არაფისთუნ არ იქნება, თუ რომ ანგარიში არაფისთანა აქუს რამე გასაწმენდი, ან თუ მასპინძელი არ მიეგვება და არ ეტყვის, შუღლობა თქუპსს მოზძანებასაო.

მ ა რ დ. აჲ, სულელიო! ამ სასტუმროში შევიდეთ და თუ ხუთიოდე აბაზას ანგარიშს გაუწმენდ, თუნდა ხუთა ათასჯერ გეტყვან, შუღლობა თქუპსს მოზძანებასაო. მაგრამ--ერთი ეს მითხარი,--მადამ ჯუღიას როგორ მოსცილდა შენი ბატონი?

ლ ა უ ნ ს. რაღა როგორ მოსცილდა! ჯერ ძალიან ხუმრობა გამჭუპით შეიყარნენ, და მერევე ხუმრობით გაიყარნენ.

მ ა რ დ. მერე, ქალი ხომ ირთამს შენ ბატონსა? უფლები

ლ ა უ ნ ს. არა.

მ ა რ დ. როგორა რა? შენი ბატონი ხომ თხოულობს?

ლ ა უ ნ ს. არა, არც ისა.

მ ა რ დ. მამ მოემალათ?

ლ ა უ ნ ს. სულაჲ არა; ისევე ისე არიან, როგორც იყვნენ.

მ ა რ დ. მამ რა დამართეიათ?

ლ ა უ ნ ს. რა უნდა დამართეიყოთ, არაფერი; თუ ეს კარგათ არი,--ისიც კარგათ არი.

მ ა რ დ ი. ოჰ. რა ვიჩი ხარ. მე შენი ვერა გამიგიარა.

ლ ა უ ნ ს. ოჰ, რა ჯიჩიხარ. მე ამჯოხსაც კი გაეგებინებდი.

მ ა რ დ ი. ნეტაფი აგრე არა ჰფეკამდე და სხუა არა მი-

ნდარა.

ლ ა უ ნ ს. აბა მიყურე, რასა ეწერები. მხედამ, მჯოხზე

ვეყუდები.

მ ა რ დ ი. რაო? მერე?

ლ ა უ ნ ს. რაო? მერე?

ლაუნს. რა და ისა, რომ უჭირავარ; ეტყობა რომ გამოგონა!

მარდი. კარგია, ერთი ნუ მიედ-მოვდები. სწორე მითხარი, ქორწილი იქნება თუ არა?

ლაუნს. ამ ჩემ ძალსა ჰკითხე. ჰოო -- თუ გითხრა-- იქნება;--არაო--თუ გითხრა--იქნება; კუდი თუ გაქნია და არა გითხრა რა--იქნება.

მარდი. მამ იქნება, რაღა.

ლაუნს. მაგისთანა საქმეს, თუ არ იგავით, 'შენ სიკოცხლემიაც ვერ წამომათქმევენებ.

მარდი. როგორც უნდა იყოს, ოღონდ ვი შევიტყო. შენ ეს იფქრე, რომ სიყუარულს ახლა ჩემი ბატონიც გამოუშტერებია.

ლაუნს. ეგ მე დიდი ხანია ვიცოდი.

მარდი. რა იცოდი?

ლაუნს. გამოუშტერება, როგორც ამბობ.

მარდი. ვერ გაიგე, მე რა გითხარი.

ლაუნს. სულელლო! შენსას ხომ არ ვამბობ, შენი ბატონისას ვამბობ.

მარდი. მე ამას გეუბნები, ქალისთუნ ახლა ჩემი ბატონიცა კულებს მეთქი.

ლაუნს. არა, მე რას ვინაღელი მართლათაც რომ მოკულებოდეს. აჲ, თუ გინდა აქ შევიდეთ და დავლიოთ. არ შემოხვალ-და ურია იქნები, რომ კრისტიანობა არ გერქვას.

მარდი. რატომა მერე?

ლაუნს. იმიტომა რომ იმდენი გულიც არა გქონია, რომ

მეგობრობის გულისთუნ ქრისტიან კაცს ღუქანში შეჰყვი-
ვილასთუნ მოკრძელები შენა? მოეთრევი თუ არა?

მ ა რ დ ი. მოვალ, მო! (გავლენ.)

სცენა 6. ოთახი დუკის სასახლეში.

შემოვა პროტოს.

პ რ ო ტ. ჩემს ჯულიანედ კელისალება — ხომ ღალატია!
სილვიას ტრფობა, რაც უნდა ითქუას, — ხომ ღალატია!
მეგობრის გმობა, უფრო და უფრო — ხომ ღალატია!
რომელიც ძალა მე აქამდინ ფიცს მადებინებდა,
ახლა მადგია, რომ სამწიხრად გამატეხინოს. —
ის სიყუარული მაიძულებდა ფაცით აღთქმასა;
ეს სიყუარული მაიძულებს მე იმისს გატეხას.

ოჰ! განუცდელიო ტრფობისა გრძნობავ! თუ შემცოდველ
მემენ,

შენვე მამხილე, შენს მმონებელსა, რითი გავმართლდე!

მე ჯერ ვეტრფოდი მოკამკამესა ერთსა ვარსკულაფსა, —
და ახლა ვეტრფი ცხოველს-მყოფელსა მშესა მნათობსა.

მაგრამ მაინც რა? უანგარიზოდ ფიცის დადებას

თუ დაუფიქრდით, რატომ იქნება, რომ ველარ გატყდეს?

უგუნურიო, ვინც ვერ გაბედავს, რომ ცუდი რამე

სამჯობინართ გამოიციულოს! — ტფუ, ჩემო ენავ!

როგორ წამოსთქვ, რომ ცუდი იყოს, რომლისაც კებით

არა ჰსცხრებოდი და სულ ჰფიცავდი, რომ უკეთესი

არ იქნებაო!!! როგორ იქნება, რომ საყუარელზედ

6 კელი ავიდო! მაგრამ ვიღებ კი! მერე სად ვიღებ?

სადაც ვალია, უფრო მიყუარდეს! ეუშუტებ ჯულიას, —
და ვალენტინსაც! — მაგრამ, ვიკითხო, შეიძლება,
რომ არ გაუშვა? მამ ჩემი თავი უნდა განვსწირო.
და თუ გაუშვ, ამ ვალენტინის სამაგიეროდ
თვთან მე ვრჩები; ჯულიას ნაცულოდ--სიღვია მრჩება.
მე ჩემი თავი უნდა მერჩინოს, ამ მიზნით რომ
თვთ-მოყუარება სჭირს სიყუარულსა; და სიღვია ხომ,--
ეს ღმერთმა იცის, რომელმაც შექმნა აგრე მშუტნებლად,--
არაბის ქალად გარდააკცია ჩემი ჯულია!

ჩემი ჯულია ცოცხალი თუა, სულ აღარ მახსოვს.
იმისი ტრფობა აღარა ჰსცოცხლებს ახლა ჩემს გულში.

ვალენტინისა რაღა უნდა ვჰსთქუა,--მტერია ჩემი;--
და მეგობარი, ყოვლად ძვრფასი, არის სიღვია.

მაშასადამე, ასე გამოდის, რომ მე უნდა ვჰგმო
ან ჩემი თავი, ან მეგობრობა ვალენტინისა.

ამლამ ბაწრის კიბით აპირებს თანჯრიდამ შესვლას
სიღვიას სახლში,--და მე გამიტყდა, თავისს რაყიფსა,--

რომ გზის გადგომას განვიზრახავთო. განრისხებული
დუკი განაგდებს ხომ ვალენტინსა,--თურიოსათვს

უნდა სიღვია;--და რა ვალენტინს ჩამოვიცილებ,--
იმის სულელი რაყიფის გაცლა რაღა ძნელია!

ოჰ! სიყუარულო! მომასხი ფრთები, რომ ეს განზრახვა, მ
მენისვე ძალით შეგონებული, დაუყოვნებლად
შესრულებულ-ეჰყო!

სცენა 7. ვერონა, ოთახი ჯულისას სახლში.

შემოვლენ ჯულია და ლუჩეტა.

ჯ უ ლ. მიმტსლე რამე, მიჩჩიე რამე, ჩემო ლუჩეტა
თუ რომ გიყუარდი! ჩემი ამბავი ხომ კარგათ იცი,
შენგან ფარული მე არა მაქუსრა, და როგორც წიგნში,—
ისე კითხულობ ყოველს ჩემს ფუქსა,—
ყოველს ჩემს გძობას; მითხარი ერთი, გზას დამაყენე,—
რა როგორა ვქმნა, რომ კადნიერად დაუახლოვდე
ჩემს გულის მფლობელს, ჩემს პროტეოსსა?

ლ უ ჩ. ეჰ! შორე გზაა! და სად შეიძლებთ!

ჯ უ ლ. მართლ-მორწმუნენი რომ სალოცავად მიდიან
ხალმე,
რამდენს ქუტყანას შემოივლიან თავის ფეხითა;
და ვისაც ტრფობა აფრენს, ის რატომ ვერ შესძლებს იმდენს,
მეუადრე თუ რომ იმისი სატრფო არის ისეთი
ყოველითურთ სრული და სანატრელი, როგორც პროტეოს?

ლ უ ჩ. მოცდა ჰსჯობია, რომ პროტეოსი თითონ მო-
ვიდეს.

ჯ უ ლ. თითქო არ იცი, ჩემო ლუჩეტა, რომ ამ გუ-
ლისთქ!

სიცოცხლის წყარო არა არისრა, თუ არ იმისი
მოუწყუტელი თვალეზში ცქერა. ამითი მაინც
შემიბრაღე, რომ ამდენს ხანს ჰქმია ჩემს სულს ეს საზრდო!
შენ რომ იცოდე, რა უფლება აქუს ტრფიალებასა,
მეც სეი არა,—ამას იტყოდი, თოვლით იქნება

დაესთოს ცეცხლი,—და სიყუარულის სიტყვთ გაქრობა

კი არას ოდეს არ იქნებაო.
ლ უ ჩ. მე სულ ფაქრათაც არა მქონია გაქრობა იქუტსის
სიყუარულისა. ცოტათ როგორმე შემცირებავი
კარგი იქნება; თორემ ღადიელის გონიერების
წრესა და მაშინ?

ჯ უ ლ. რამდენსაც ი შენ--იმისს დამცრობას მოიწადინებ,
იმდენათ უფრო გაძლიერდება; ხომ კარგათ იცი;
პატარა წყარო რომ დააგუბონ, ისიც ღადიელის
და თუ გაუშუბს, წყრიალ--ჩქრიალით იდენს თავისთვის
სიპს კენჭებზედა და უაღერსებს, თავის გზის მდენი--
რაც შემოჰხუდება, ქუთასა, მდელოსა, და ასე გარბის
განუსაზღურებელს ოკეანემდის.--
მამ მეც გამიშვ, ნუ დამაბრკოლებ; ისე მომთმენი
ვიქნები მეცა, როგორც ის წყარო; ხალისით ვივლი,
დაუტხრომელად და რომ მივაწევ ჩემ საყუარელთან,
იქ დავისუტნებ, როგორც სამოთხეს მართალთა სულნი
განისუტნებენ.

ლ უ ჩ. ეგ დიად კარგი; მაგრამ ეს ბძანეთ,
მაგ მგზავრობაში ტანისამოსი რა უნდა გეცუთ?

ჯ უ ლ. ქალური არა! კაცებისაგან თავხედობას მე
უნდა ვერიდო. მამ ერთი კარგი ბჭური რამე
ტანთ ჩასაცმელი შენ მომიხერხე, ჩემო ლუჩეტა!

ლ უ ჩ. თქუტსნი გრძელი თმა უნდა შეიჭრათ?

ჯ უ ლ. რათა? ზონრებით ისე შევიყრავ, რომ ვერ მი-
კნობს მინჭუნდენ,
ქალი არისო.

ლ უ ჩ. ქუტსმ ჩასაცმელსა? როგორს ინებებთ?

ჯ უ ლ. ეგ ამასა ჰგავს, რომ კაცსა ჰკითხონ, საქუდა
რამდენი განი მოგინდებო. მე ამ საქმეში
შენ მოგენდობა? ჩემო ლუჩეტა! რასაც შენ არჩევ,
იმის უკეთესს მე ვერასოდეს ვერ მოვახერხებ.
ყველა იქნება მოსახდენიცა და შესაფერიც.
ახლა ეს მითხარ, ამ ჩემს მგზავრობას რომ შეიტყობენ,
რას იტყვიან, ჰა? ვაჰ თუ დამძრახონ!

ლ უ ჩ. მა'მ დაძრახვისა თუ გემინათ, შინვე იყავით.

ჯ უ ლ. ეგ არ იქნება.

ლ უ ჩ. მა'მ დაძრახვისას ნულარ რას იტყვთ და შეუდევით
თქუქსნს მგზავრობასა. თუ რომ პროტეოსს ესამოგნა,
სხტსბის ლაპარაკს თქუქსნ რაღას დასდევთ?
მაგრამ, ვაჰ თუ იმას ეწყინოს?

ჯ უ ლ. ეგ როგორა სთქვ? მაგისი ფიქრი მე სულ არა
მაქუს.

ათასი ფიცი, ცრემლით ტირილი, რამდენ ნაირი
დამოწმება მაქუს მე იმისაგან სამარადისო
სიყუარულისა! როგორ იქნება რომ არ იამოღს?

ლ უ ჩ. ეგ რაცა ბძანეთ, მცბიერებითაც მოჰხდება ხოლმე.

ჯ უ ლ. ცუდ კაცობითა,--ღიან მოჰხდება. მაგრა პრო-

ტეოსს
ისეთს რამ ეტლზედ დაბადებულა, რომ იმის სიტყუა
დაპირებაა; იმისი ფიცი--ლუთიური აღთქმა;
იმისი ტრფობა--გულის სიმტკიცე; იმისი ფიქრი--
სულის სიწმიდე;--იმისი ცრემლი--სულის და გულის
მოენეობა, და იმის გრძნობა ისე შორს არის

სიცრუისაგან, როგორც ცა არის ქუყანისაგან.--
 ლ უ ჩ. ღმერთმა ინებოს, რომ აგრე იყოს.
 ჯ უ ლ. არა, ლუჩეტა! მე თუ გიყუარდე, ნუ ჰქადრებ
 ნუ რას ეჭუბბსა; და თუ გინდა რომ გულათ მიყუარდე,
 ისიც გიყუარდეს!--მამ ჩემს ოთახში შევიდეთ ახლა
 და სულ აწეროთ, რაც საქიროა მგზავრობისათვის.
 ჩემს საცხოვრებელს სულ შენ მოგანდობ: სახლსაც, მამუ-
 ლსაც,
 და ჩემს სახელსაც;--შენგან ამის მეტს სხუას არას ვითხოვე,--
 რომ მომამზადო, გზას დამაყენო, ისე საჩქაროდ,
 როგორც შეგეძლოს.--გათაედა ახლა; ნულარას მეტყუ.
 მე ამდენის ხნის დაგვანებაკ საწუხრათა მაქუტს. (გაფლენ.)

ა კ ტ ი 3.

სცენა 1. ოთახი ღუკის სასახლეში.

შემოვლენ ღუკი, თურიო და პროტეოს.

ღ უ კ ი. სინჰორ თურიო! გთხოვთ პატარა ხანს გარეთ
გახვიდეთ;

ჩუპნ საიდუმლო საქმე გეაქუტს აქა. ერთათ სარჩევი.

(თურიო გაეა.)

ახლა, პროტეოს! მითხარით რა გაქუთ ჩემთან სათქმელი?

პ რ ო ტ. თქუენო უგანათლებულესობაე! რისიც გამხელა
მწადს მე თქუენთანა, მეგობრობითი კანონი მაწუტეს;--

რომ სულ დაჰფარო. მაგრამ რაც რომ მე თქუტსნი წყალობა მომაგონდება და ყურადღება ჩემ-უღირსზედა, არ შემიძლია არ მოგახსენოთ ისეთი საქმე, რომ იმის თქმასა მართელს ქუტსუანზედ სხუა ვერაფერი მაიძულებდა.

ასე იცოდეთ, ბატონო დუკო! რომ ვალენტინი ჰფიქრობს — ამაღამ ქალი მოგტაცოთ; ამ განზრახვაზედ თვთ მე გამიტყდა. — მე კარგად ვიცი, რომ თქუტსნა გნებათ თურიოს მისცეთ, ქალს კი თუმცა ჰსძულს; და ესეც ვიცი, რომ მოტაცება თქუტსნის ქალისა გულს დაგიჩაგრავთ.

ამ მიზეზით მე ვარჩიე, ჩემის მოვალეობით, — შეგატყობინოთ, — რომ ჩემმალოს მეგობარს აზრი, — ოღონდ თქუტსნის კი ამის უფერად გაგონებად არ გარდაიქცეს მიზეზად, თქუტსნის ხაიერებისა შემმოკლებელად და უღროობით საფლავს დამყვანად.

დ უ კ. გმადლობ, პროტეოს, შენის კეთილის მზრუნველობისთვის.

სამაგიეროდ — ჩემს სიცოცხლეში შენდა საყუთრად გეგულებოდე. უნდა გაგიტყდე, რომ მეც ვამცნედი იმათ ტრუკობასა, თუმცა ეგონათ, რომ ვერ ვამცნედი. ბევრჯელ კიდევაც განვიზრახე რომ სულ დამეთხოვნა ვალენტინი ამ სასახლიდამაც, და ქალისგანაც; — მაგრამ ვამბობდი, ვაჲ თუ ჩემის დაუხედავის იჭუნეულებით უბრალო სული დავსაჯო მეთქი, — და ჩუმათ ვიყავ. ისევე ისეთის ყურადღებითა და მოწყალებით ვეკიდებოდი ვალენტინს, ვგებ ამითი უფრო კარგად შემეტყო, რაც რომ ახლა შენ მე ამიხსენი. დასამოწმებლად, რომ ფრთხილად ვიყავ, —

რადგან ვიცი რომ სიყმაწვილეში დიდი ადვლად
 ჰსცდებიან ხოლმე,--ამას მოვიყვან, რომ მე სიღვია
 დიდ-მაღალს კოშკში დაეაბინავე და გასაღები
 თან დამაქუს ხოლმე. იქილამ აგრე ვერ მომტაცებენ,
 როგორც ჰგონიათ.

პ რ ო ტ. მაშ მოიხსენეთ, ბატონო ლუკო! რომ კოშკში
 შესვლა

არ უჭირდება; ბაწრის კიბე აქუს, იმითი ავა
 და ჩამოყუანს; კიბეც მზათა აქუს; ეხლა წავიდა
 მოსატანათა; უეჭუტლია აქ გამოივლის
 და თუ ინებებთ, კარგათ შეიძლებთ, აქვე უნახოთ.
 მაგრამ, ბატონო! ერთს გვეედრებთ: ასე ინებეთ,--
 რომ ჩემზედ ეჭვ არ იქონიოს აქ ვალენტინმა.
 მოგახსენეთ რომ-იმისი შეთქმა გამოგიცხადეთ
 საკუთრად თქუტსნის ერთგულებითა,--და არა იმის
 სიძულილითა,--რომ სათნო ქალი ველარ მოგტაცოს.

დ უ კ ი. მაგას ნუ სწუხნარ! ფიცით აღგიტყუამ, რომ
 თაეის ღღეში

სულ ვერ აიღოს ეჭვ შენზედა.

პ რ ო ტ. აგრე აქ მოდის!--მე გეთხოვებით. (გაეა.)

(მემოვა ვალენტინ.)

დ უ კ ი. სად შიაშურებ აგრე საჩქაროდ, ჩემო ვალენტინ?

ვ ა ლ. ოჰ! უკაცრავად, ჩემო ბატონო! წიგნები მიმაქუს
 შინ გასაგზავნი. წამსვლელი მიცდის და ვეშურები.

დ უ კ ი. ეგ წიგნებიცი საჭირო არის?

ვ ა ლ. მე ვატყობინებ შინაურებსა, რომ კარგათა ვარ,
 თქუტსნის წყალობით უხუად აღესილი და ბედნიერი.

დ უ კ ი. ეგ არაფერი! მაშ თუ აგრეა, ნება მომეცე
ცოტას რასმე ხანს აქ შეგაყენო. საქმე მაქვს ერთი--
და დიდად მინდა, რომ რჩევა გკითხო. ჩუპნშიეი დარჩეს,--
და შენც ხომ იცი, ჩემის მეგობრის თურიოსათვის
მინდოდა ჩემი ქალი მიმეცა.

ვ ა ლ. დიად ბატონო! როგორ არ ვიცი! თურიო არის
დიად მდიდარი, პატივცემული, კარგის გუარისა;
კარგის გულისა,--ყოვლითურთ სრული, რომ თქუტსნს მშუტ-
ნიერს
ქალს შეჭფერობდეს. დაეჯერო რომ თქუტსნ თქუტსნი ქალი
ვერ დაითანხმობთ, რომ ქმრად ინებოს?

დ უ კ ი. საქმეც ეგ არის, ჩემო ვალენტონ, რომ ვერ
ვითანხმე.
თავისნებაა, შეუპოვარი, ამპარტავანი,
დაჭინებული. შვლი თუ ვარო, ამას არ ჰფიქრობს;
აღარც ეს ახსოვს, მამის უფლებით თუ შემძლია,
რომ ჩემს ნებაზედ დაეყოლიო, გული მომიკლა
თავის ურჩობით. მე რომ მეგონა, ჩემს სიბერეში
ჩემი ნუგეში, მაცოცხლებელი, ის იქნებოდა
სრულად მიმეღო მე ეს იმედი და ახლა ვამბობ
ჰსჯობდეს მგონია ცოლი ვითხოვო. იმას რადგანაც
არც მე უნდევარ და არცარა სხუა ჩემი შეძლება,--
მე ზალას დავსდევ, როგორც ვრჩიოს, ისე გათხოვდეს,--
მარტო თავისის სილამაზითა და ჩემის მხრით კი
ყოვლად უმზითვოდ.

ვ ა ლ. მე--როგორ უნდა-აქ გამოვადგეთ, ჩემო ბატონო!
დ უ კ. მე გეტყვ როგორ! ამ ჩუტსნს მილანში ერთს

ქალს ვიცნობ მე
და დიდად მომწონს; მაგრამ, ესწუხეარ, რომ გულრგი-
ლი არის

და მეტის მეტად შეუფენებელი; არა იქნაა,
ვერ ვაგრძობინე ჩემი სურვილი, ვერ დაეითანხმე
და შენ იმისთვის მოგატანე მე რომ მომეხმარო, —

(დიდი ხანია, რაც მე ქალების არმყოფისა
როგორ რა უნდა, არა ვიცი რა, და რაც ვიცოდი,
ახლანდელს დროში რაღას ივარგებს) და შენ მითხარი,
რა მოუხერხო, ტრფიალის თვალით რომ გადმოხედოს?

ვ ა ლ. თუ თქუნი სიტყუა არ შეისმინა, საჩუქრით
ჰსცადეთ.

ხშირად მოხდება, რომ ქალის გული თუალ-მარგალიტმა
უფრო მოიგოს, მანამ ცხოველმა მქვერ-მეტყუტლებამ.

დ უ კ ი. ეგეცა ვჰსცადე; მაგრამ არ იქნა, სულ არ
მიიღო.

ვ ა ლ. ეგეც მოხდება, რომ ზოგმა ქალმა ის საჩუქარი
არ გამოვართვასთ, რომელიც გულით კი დიდად ჰსურდეს.
სხუა გაუგზავნეთ, ნუ მოემუტებით. პირველ ნათქუამი
უარის ყოფა, მემდგომში უფრო განაძლიერებს
ტრფიალებასა. ქალი თუ ჯაერობს, კი არ იფიფქროთ,
რომ სძულდეთ თქუნი; — იმას ის უნდა, რომ სიყუარული
უფრო და უფრო განგიცხოველდეთ. თუ იფინება
ეს არ იფიქროთ, რომ მოცილება უნდოდეს თქუნი, —
არ გაუგონათ, თორემ მართლათაც განგირისხებათ.
რაც უნდა ვითხრათ, ნუ შეწუხებდებით. წადი იქითა;
რომ ვითხრათ კიდევ, ჯერ ხომ არ ამბობს—გამეცალეთ.

უალერსებდეთ; ქებას უთხზავდეთ; მშუტნიერებას
აღუმატებდეთ; ბნელს ღამეზედაც რომ შავი იყოს,—
მაინც ეტყოდეთ, დღესა ჰსჯობხარ თქო! ვისაც ენა აქუს,—
რა კაცი არის, თუ კი რომ ქალსაც ვერ დაითანხმებს.

დ უ კ . მე რომ ქალს ვამბობ, ნათესავეები ერთ კაცს
აძლევენ,
ყმაწვლს, მდიდარსა, კეთილშობილსა, და შინ ისე ჰყავთ
გამოკეტილი, რომ მრთელ-დღეს წამსაც ვერ მოვახელებ,
რომ ხმა გამომცეს.

ვ ა ლ . მე თქუტსნი ვიყო, ღამით ენახავდი.

დ უ კ . ეგ დიად კარგი, მაგრამ კარების გასაღებები
ჯან დააქუთ ხოლმე, რომ სულ ვერაფერს შეუვიდესო.

ვ ა ლ . ფანჯრიდამ შესვლას ვინღა დაგიშლისთ?

დ უ კ . მეტად მალღაა; კედლებიც ისე გალესილია,
რომ კაცი უფრო კისერს მოიტებს, მანამ ზედ შესვლას
მოახერხებდეს.

ვ ა ლ . კარგი მაგარი ბაწრის კიბითა და ორი ჩანგლით,
როგორ იქნება, რომ არ მოხერხდეს, თუ კი გაბედავთ!

დ უ კ . მართლა, ვალენტინ! ეგ აზრი მომწონს; ახლავს მითხარ,
ეგ ბაწრის კიბე როგორ ვიმოვო?

ვ ა ლ . თქუტსნ ეს მიბძანეთ, როდისა გნებავთ?

დ უ კ ი . ახ ლაჲ, ამაღამ. სიყუარული ხომ, შენც კარგათ იცი,
ყმაწვლივითა რასაც მისწულებ, კელსაცა ჰსტაცებს.

ვ ა ლ . ამ ერთს საათზედ გიმოვიტ კიბეს.

დ უ კ ი . ესეც უნდა ვჰსთქუათ: ხომ მარტო წაველ და
ვინ მომიტანს

იქ მაგ კიბესა?

ვალ. კიბე ისეთი მსუბუქი გახლავთ, რომ შეიძლება თქუტუნე წაიღოთ, წამოსასხმელქუტუმ რომ იქონიოთ.

დუკი. ეგ რომ გასხია, მაგისტანა ხომ კარგათ ივარგებს?

ვალ. დიად კარგათა!

დუკი. მამ აბა ერთი ეგ გამაშანჯე, რომ მაგისტანა მეც მოვიშალო.

ვალ. მაგ საქმისათვის ყველა ივარგებს.

დუკი. ჯერ ეგა ვჰმინჯოთ, რა გენაღვლება. (მოხდის და ვალენტინს წიგნი გაეარდება)

ეგ რა წიგნია? ერთი უყურეთ: ს ი ლ ვ ი ა ს ა რ !
ილიაშიაც სწორეთ ის კიბე, როგორსაც ვეძებ!

ახლა კი იმდენს ვიკადნიერებ, რომ ამ წიგნს გაეჭხნი.

(კითხულობს.) ჩემი ფიქრები ღამეს ათევენ ჩემს საღვი-
ათან; —

„მე რატომღა ვერ მოეახერხებდენ იმათთან შესვლას?

„შენ განუსუტუნებ მსახურთა ამათ შენს სპეტაკს მყერღზედ,—

„და მგვი ეჭურულ-ე, ჩემმაგიერად რომ ნეტარებენ!

„ბელსაც ვიწყეელი, რომ ფიქრებს ეჭზაენი, სადაც თვთ მე
მსურს

„ემყოფებოდენ!.. „ეს რაღა არის?—ჩემო სიღვია

„მე გამოგიხსნი შენ ამავე ღამეს“.—ჰო! ესეც კიბე!

ეჭე! თაეხედო! კარგათა ჰბედაე! რა რომ ეარსველაენი

„შენც დაგნათიან, ცას გინდა შეჰსწუდე? გაეთრი გარეთ,

ბორბოტო სულო, ამბოხო მონაე! შენი ტოლობა

სადაცა ჰპოვო, იქ იმატურე შენის ღამალით!..

თუ დაუსჯელად გახვედ აქედამ, ჩემს მოთმინებას

ლაუმალიდგე და არა სხუასა ჩემს წყალობასა,
რომელიც გაქუნდა უღირსსა, ფლიდსა! და თუ რომ შენ აქ
რაც საჭიროა, იმაზედ მეტი დაიგვანე,—
ღმერთს გაძღვე მოწმად, რომ ჩემი რისხვა იმ სიყუარულსაც
გარდაემატოს, რომლისაც ღირსად ჩემს ქალსა ვხადდი!—
შენს გამართლებას ყური ეათხოვო, ნუ განიზრახავ.
სიცოცხლე თუ გწადს, ნულარ აყოვნებ. (დღკი გავა.)

ე ა ლ. ამას სიყუდილი რატომ არა სჯობს?! სიყუდილი
(მოუბონ) ანუ... არის
კელის აღება თავის თავზედა;--და ჩემი თავი
არის სილვია, რომელიც--მე ვარ. იმას მოვკშორდე,--
სიყუდილით მოვკვდიდე,--ეს არის, სხუა რა ჩემი გაგაცება
ამ სახლიდამა. ჩემთვის სინათლე სადღა იქნება,--
სადაც სილვიას ველარა ვნახავ? ჩემთვის ნუგემი
რალა იქნება, სადაც სილვია არ მეგულება
და სადაც უნდა უსაგნო ლანდად ვიარებოდე?
ღამით თუ იმას ველარა ვნახავ, რალასა ვნახავ?
დღისით თუ იმას ველარ შევჭხნედავ, რალას შევჭხნედავ?
ჩემი სიცოცხლე სილვია არის. თუ ის არა მზრდის,
ის არ მინათებს, ის არ მაცოცხლებს, რალამ მაცოცხლოს?
დღუკის სამართალს ცოცხალის თავით თუ გადაურჩი,--
რა სიცოცხლეა? მკუდარი ვარ მაინც! და თუ გავეყეც,
რას გავეყეცევი? სიყუდილისკი არა, სიცოცხლეს ისევ!
შემოვლენ პროტეოს და ლაუნსი.

პ რ ო ტ. როგორც შეგეძლოს, ისე ირბინე! ეგების შეჭ-
ნულდგე

სადმე იმასა.

ლ ა უ ნ. აგერ! შენ ეი!

პ რ ო ტ. ეინ ნახე მანდა?

ლ ა უ ნ. ვისაც ჩუპნ ვეძებთ; არ აბადია არც ერთი ბეწვი, რომ ვალენტინი არ ეთქმებოდეს.

პ რ ო ტ. ვალენტინ! შენა?

ვ ა ლ. არა!

პ რ ო ტ. იმისი ლანდი?

ვ ა ლ. არა.

პ რ ო ტ. მამ ვინახარ, რა ხარ?

ვ ა ლ. არაფერი.

ლ ა უ ნ. არაფერიო და ხმასკი მიღებს! ბატონო, მოდი--
დაურთოთ ერთი.

პ რ ო ტ. ვისა?

ლ ა უ ნ. ამ არაფერსა.

პ რ ო ტ. ჩუმათ სულელლო!

ლ ა უ ნ. არაფერია, ხომ გავიგონეთ, არაფერია!

პ რ ო ტ. გეუბნებიან, აღარ გაბედო! ჩემო ვალენტინ!
სიტყუა მაქუს ერთი...

ვ ა ლ. მე ცუდის ამბით ყური ისე მაქუს გამოქედილი,
რომ კარგს სიტყუასაც ვერ გავიგონებ.

პ რ ო ტ. მამ გავჩუმიდები: ჩემი სათქმელი ცუდი რამ არის,
დიდად საწყენი, შესაწუხარი!

ვ ა ლ. სილვია მოკუტდა?

პ რ ო ტ. არა ვალენტინ!

ვ ა ლ. მაგრამ, ჰო, მართლა! ვალენტინი ხომ აღარსად
არის

იმ ჩვეცერის სილვიასათვის! მამ--მიღალატა?

პ რ ო ტ. არა, ვალენტინ!

ვ ა ლ. ვალენტინ, გითხარ, აღარსად არის, სილვიამ იმას
თუ უღალატა. რა ამბავი გაქვს ჩემთვის სათქმელი?

ლ ა უ ნ. თქუტსნი გაგდება გამოაცხადეს, ჩემო ბატონო.

პ რ ო ტ. შენი განდევნა ამ ქუტსუნიდამა, სილვიასაგან
და ჩემ--შენისა მეგობრისაგან.

ვ ა ლ. კარგათ გამაძლო მე მაგ ამბავმა; ახლავი კმარა
ჩემი გაგდება იცის სილვიამ?

პ რ ო ტ. როგორ არ იცის; შესწირა კიდევ თავისი
განუკითხავსა ამ განჩინებას. ზღუთა დაქცია

მარგალიტისა, რომელსაც ეთქმის ცხარე ცრემლიო.

ამო იყო, უწყალოს მამას რომ შესტიროდა

მუხლმოდრეკილი და მკრთალის კელით გულში იცემდა

არც მუხლთ მოდრეკა, არც კელთ აპურობა, არც გოდება,-

შეუბრალებელს იმის მამასთან არა გაჰხდა რა.

ვალენტინს მოჰკუთუნენ, თუ მოასწრესო არა თუ ესა, --

ქალის ვედრებით ისე განრისდა იმის მშობელი,

რომ საპურობილეს ჩაასმევინა და დაემუქრა,

სამარადისოდ მანდ იქნებო.

ვ ა ლ. აღარა ჰსთქუთა რა თუ რომ სათქმელმა მაშინვე

ვერ ამომართვა; და თუ მომკუთლელი სიტუთა გაქვს რამე,

რადას უყურებ, დამიტებე ყური, მომეცი კილო

უკუნითადის მწუხარებისა.

პ რ ო ტ. მაგგუარი შენი სულ-მოკლეობა რის მაქნისია,-

სადაც რომ საქმეს ვერრას უშუტლისი, ის არა ჰსჯობს რომ

კრიო, საქმეს რა მოეცლება. ყოელის სიკეთის
დედა და მზრდელი — დრო არის მხოლოდ; და ტრფობის
კუტსროხი

სასოებაა; ამ ორივეთი კელი შეიწყე
და ვზას დაადგე! ეჭუტუათ, სხუაგანა ხარ. მიწერ-მოწერით
აქვე იქნები! მე მიგზავნიდე და მე გადაესცემ
დაუყოვნებლად შენს საყუარელსა.

ლაპარაკისთვის დრო აღარა გვაქუს; წავიდეთ ახლა!
გარეთ კარამდინ მე გამოგყეები. გზაზე ეჭუტუათ ყველა
შენს სიყუარულზედ რაც კი რამ ითქმის.

თუ არა შენთვის, სილვიასათვის მაინც განშორდი
ამ განსაცდელსა.

ვ ა ლ. ლაუნს! ეგების ჩემი მსახური შემოგხუდეს სადმე, —
უთხარ, მაშინვე იქ მომაშუროს, გარეთ კარებთან; —
კოტას მოუცდი.

პ რ ო ტ. ეხლავ მოძებნე! ჩუპს კი წავიდეთ, ჩემო ვა-
ლენტინ;

ვ ა ლ. სილვია! ვაჟ, შენს ვალენტინსა. (გაეღვნ.)

ლ ა უ ნ ს. უნდა მოგახსენოთ, სულელს მეძახიან, მარ-
თალია, — მაგრამ იმდენს კი მეჭხუდი, რომ ეს ჩემი ბატონ-
ნი მეტის მეტი რაღაც რამ გაქნილი ყოფილა; და ეს ხომ
სულ ერთია, თუნდ რომ სიფლიდეც შემეწამებინოს. ჩემსას კი
გაბედვით ვიტყვ, ჯერ კაცი არ დაბადებულა, ჩემი თქუას,
ამას მე ვიცი, უყუარს ვინმეო! აბა, თუ კაცია და იტყვს
ვინმე! — მიყუარს კი; — მაგრამ ვინ მიყუარს, ამას ღუშდი-
თაც ვერა ვინ გაიტანს ჩემგანა. ვერცა რა ვინ იმისს საკე-
ლს მათქმევეინებს, ვინც მიყვარს. ჩემი საყუარელი-დედაკაცია,

ვთქუათ; მაგრამ როგორი? ამას ჩემ თაყსაც ვერ გაუტყდები.
რატომ? იმიტომ რომ ჯერ ისევ გოგო არის; გაუთხოვა-
რია, მართალია, მაგრამ ნათლობა კი გადახდილი აქუს;
მაინც კი გოგოა ისევე, ამიტომ რომ გოგოთ არის ერთ
ოჯახში და ჯამაგირს იღებს. ღირსებას თუ იტყვთ, ერთ
კარგ მეძებარზედ უფრო მეტი ღირსება აქუს-და საწყალი
ქრისტიანის სულისაგან, მოგვხსენებათ, ეს ბევრიც არის. (ქა-
ლადს ამოიღებს.) აჰ, აქ არის ყველა იმისი ღირსება ანუ-
სხული, თაედაპირველათ — შეუძლია იმთვის კიდეცა და კი-
დეც შეიძინოსო. ღმერთს ენდე, ამაზე მეტი ცხენსაც არ შე-
უძლია; მაგრამ ცხენი რა სათქმელია? ჯერ ერთი ესა რომ
ცხენს შოვნა სულაც არ შეუძლია. მამ რაღა ჩიჩინი უნდა,
ერთ კარგ ჩათლახს ბევრითა სჯობნება. — მერე — მოწუშ-
ლა შეუძლიაო! ხუმრობა ა? გოგოსთვის ძალიან ღირსებაა,
მეტადრე თუ კვლებიც სუფთათა აქუს.

(შემოვა მარდი.)

მ ა რ დ ი. რას იტყვ ახალს, სინიორ ლაუნს? ახალი რა
იცის შენმა უფლებამ?

ლ ა უ ნ ს. ჩემმა უფლებამ? ეინ მამცა მერე ეგ უფლებამ?

მ ა რ დ ი. ძტსლ ჩტსულებახედ კიდევ არ იღებ კელსა,
რომ კაცს მაშინვე პირში ეტაკები ხოლმე, ცანა? მაგ ქა-
ლადში მაინც რა არის ახალი.

ლ ა უ ნ. ისეთი შავი რამ არის, რომ შენს სიცოცხლე-
შიაც არ გაგვეგონოს.

მ ა რ დ ი. როგორ თუ შავი?

ლ ა უ ნ. როგორც მელანი.

მ ა რ დ ი. აბა, მაჩუტსნე, წაევითხო!

ლ ა უ ნ. წიგნი რა იცი მერე, რო წაიკითხო.

მ ა რ დ ი. რას ამბობ, წიგნი როგორ არ ვიცი.

ლ ა უ ნ. აბა, ენახე, თუ იცი: ჯერ ერთი მითხარი, შენ ვინ ჩავსახა?

მ ა რ დ ი. ვინ ჩამსახა და — პაპის ჩემის შვილი.

ლ ა უ ნ. აბა, რა გკითხო, წიგნი ვიციო, დაგიჩინია. პაპისმენის შვილია კი არ ჩავსახა, ბებია შენის შვილია ჩავსახა! რაღა თქმა უნდა, რო წიგნი არა გკოდნია.

მ ა რ დ ი. შენ ვგ ქალღმად მამუტსე აქა და ნახე, მკოდნია თუ არა. —

ლ ა უ ნ. აბა, ენახოთ ერთი, როგორ რას ამოიკითხამ.

მ ა რ დ ი. თავდაპირველათ--მოწესლა შეუძლია. —

ლ ა უ ნ. ვგ რა? დიღ შეუძლია.

მ ა რ დ ი. მერე--ლუღს აკეთებს კარგათა.

ლ ა უ ნ. კიდევ მაგიტომ იტყვან: თუ გინდ თაროზე დამსვიო, ოღონდ კი ლუღი მასვიო.

მ ა რ დ ი. მერე--ჰკერამს

ლ ა უ ნ ს. მაშ დაკრებაც ეკოდინება.

მ ა რ დ ი. მერე--ჰკოვს.

ლ ა უ ნ. შინ ფეხშიმველა არა ვინ დარჩება.

მ ა რ დ ი. მერე--რეცხა და დაჯანდერა იცის.

ლ ა უ ნ. რასაც არ გარეცხს, დაჰჯანდერავს მაინცა.

მ ა რ დ. მერე--ჯარაზე დართვა იცის.

ლ ა უ ნ ს. ართე, ართე ჩემო ჯარა, ჩემო ჯარის ტარო.

მ ა რ დ ი. მერე--სხუა ბევრი უსაკელო ღარსება აქუს.

ლ ა ნ ს. უსაკელო! ვითამ უკანონო და უგურო. თავანკარი საიღამ იქნება.

მ ა რ დ ი. ახლა იმისი ნაკლულევენება.

ლ ა უ ნ ს. ღირსებას კუთლში უდგია, რალა თქმა უნდა.

მ ა რ დ ი. თავდაპირველათ--უზმით იმისი კოცნა არ ვა-
რგა, პირი უყარს.

ლ ა უ ნ ს. მაგისი წამალი საუზმე და იმისი ჯანი! მერე?

მ ა რ დ. მერე--გაუმძღარი არის.

ლ ა უ ნ. მაშ რას მიჰქარვენ. პირის სიმყრალეს რაკი
თითონვე იქ-რეებს, რალას ემართლებიან!

მ ა რ დ. მერე--ძალში ლაპარაკი იცის.

ლ ა უ ნ. ლაპარაკში არ იცოდეს ძილი, თორემ მაგითი
რა უშავს!

მ ა რ დ. მერე--ლაპარაკი ეზარება.

ლ ა უ ნ. ამისთანა სისულელეც გაგიგონიათ? ჩუმით ყო-
ფნა უყუარსო, თითქო დანაშაულს ეწამებოდნენ რასვე. დე-
დაკაცისათუნ მაგაზე უკეთესი ღირსება რალა იქნება, რასა
ლაყბობენ! წაშალე მანდა და ზევით ჩაწერე, იმის ქებაში.

მ ა რ დ. მერე--ცოდვილობა უყუარს.

ლ ა უ ნ. ეგეც წაშალე. დედაკაცი ისეა დაბადებული, რომ
თავის დღენი უნდა იცოდვილოს და მაგას რა მოაშლევინებს?

მ ა რ დ. მერე--უკბილო არის.

ლ ა უ ნ. ეგ უკეთესი; ქერკი მე მიყუარს.

მ ა რ დ. მერე--სიკაპასე ჰსჭირს.

ლ ა უ ნ. უკბილო თუა, მაგითი რა უშავს! კბილით ხომ
ვერავის ჩააფრინდება და სხუას რასა იქს!

მ ა რ დ. მერე--ღვნის ქება უყუარს.

ლ ა უ ნ. ნეტა რა ექნა! კარგი თუა, რატომ არ აქოს
მე ვაქებ, თუ იმან არ აქო; კარგი ყოველთუნ უნდა აქოს

კაცმა; მამ როგორ იქნება!

მ ა რ დ. მერე--აყოლა იცის.

ლ ა უ ნ. ლაპარაქში ვერავის აჰყევბა; ზევითა ჰსწერია, ლაპარაკი ეზარებოა;--ფულის ხარჯეაში ვერავის აჰყევბა,--ქისას მე ჩავიდებ ჯიბეში. სხუა რა? დაყოლა თუ იცის, მაგას ვერა მოაშლევინებს რა? მერე?

მ ა რ დ ი. მერე--თმა უფრო ბევრი აქუს ჰკუაზედა; ნაკლებობა უფრო ბევრი აქუს თმაზედა და გულის სიკეთე უფრო მეტი აქუს ნაკლებობაზედა.

ლ ა უ ნ. მოიცა, მოიცა! მე ის ჩემთჳნ მინდა ვითხოვო და რამდინჯერაც მანდ მოვატანე, ხან მიჯდება ჰკუაში, ხან არა; და რას დაეადგე არ ვიცი. აბა ერთი კიდევა, როგორაო?

მ ა რ დ. თმა უფრო ბევრი აქუს ჰკუაზედა,

ლ ა უ ნ. თმა უფრო ბევრი აქუს ჰკუაზედაო? ეგ შეიძლება;--აჲ რატომა: სამარილის სარჰტსლი ხომ მარილს აფარია! მამ მარილზე მეტი ყოფილა. თმაც ჰკუას აფარია, მამ მეტი ყოფილა ჰკუაზედა. ამას რა თქმა უნდა რომ მეტი ნაკლებსა ჰჭარამს. მერე რაო?

მ ა რ დ. მერე--ნაკლებობა უფრო მეტი აქუს თმაზედა.

ლ ა უ ნ. ეგ საზარელია! იოჰ! ნეტავი ეგვი არა ყოფილიყო და სხუა არა მინდოდარა!

მ ა რ დ. და გულის სიკეთე უფრო ბევრი აქუს ნაკლებობაზედა.

ლ ა უ ნ. ეგ ხომ ყველა ნაკლებობას აშტსნებს. გათავადა! უნდა შევიტოო, დას თუ შევიერთე, რადგან შეუძლებელი არა არისრა--

მ ა რ დ. მერე?

ჩემი სილვიას მყინვარებაცა და დაივიწყოს
 ის საძაგელი, ფლიდი ვალენტინ. აგერ, პროტოს
 თქვენ რაღას იტყვი! განშორდა ხომა ამ ქუტყუანას
 ჩემის ბძანებით თქვენს ვალენტინს.

პროტ. დიად! ვიახლათ, თქვენს უგანათლებულ ოესობაე!
 დუკ. იმისს გაგდებას დიდად თურმე მსწუხს ჩემი სილვია.

პროტ. მალე გაუელის ეგ მწუხარება და დამშუდდება.
 დუკ. მეც აგრე ეფიქრობ; მაგრამ თურიოს ეგ არა
 მსჯერა.

პროტოს! შენი ქეთილი გზობა, რომელიც საქმით
 დამიმტკიცე მე, იმედს მძღვეს რომ, რასაცა გკითხაე,
 კარგს რჩევას მომცემ.

პროტ. მეც გამბატყეთ, თუ წრუელის გულით არ აღ-
 ჩემი თქვენ წინა ვაღდებულეა.

დუკ. დიდად მსურს, იცი, რომ ჩემი ქალი თურიოს
 მიესტე,

პროტ. დიახ, ბატონო! დეა აბეზა ძგოსტ ციმა
 დუკ. და ესეც იცი, რომ სილვიაკი უარზედა ღვას
 და ჩემს ნებასაც არაფერს დასდევს!

პროტ. აქ რომ ვალენტინ ეგულეზოდა, ეგ მაშინ
 გახლდათ.

დუკ. მაშინაც, ახლაც, სულ ისევე ისე უარზედა არის.
 რა მოვახერხოთ, რომ ვალენტინზედ აღარ იფიქროს
 და ეს თურია შევართევეინოთ

პროტ. მგონია მსჯობდეს, რომ ვალენტინი უძაგოთ
 ხოლმე;

ლ ა უ ნ. მერე და შენი ბატონი რომ გარეთ კარებთან გელის,--ამაზე რას იტყვი?

მ ა რ დ. მე მელის?

ლ ა უ ნ. შენა, ჰო! ვითამ შენ ვინა გდისხარ! სხუა უკეთესს ელოდეს ვისმე არ ევადრება თუ?

მ ა რ დ. მეც იქ მისვლა მიბძანა?

ლ ა უ ნ. ირბინე მეთქი, გეუბნები! შენ ამდენ ხანს ეგლე აქა, რომ იქნება სირბილითაც ვეღარ მოეწიო.

მ ა რ დ. მერე რატო აქამდინ არ მითხარი? ჯანაბამდინაც უფელია შენს საარზიყო წიგნებსა! (გაევა.)

ლ ა უ ნ. აცა თუ ჩემი წიგნის ღეჭა არ გადაგხდეს! რა გინდოდა? სხვს საქმეში რათ ეჩრებოდი! გაეჭყევე ერთი, ვნახოთ რა დაემართება! (გაევა.)

სცენა 2. სხუა ოთახი ღუჯის სასახლეში.

შემოვლენ ღუჯი, თურიო და მერე პროტეოს.

ღ უ ჯ ი. ნუ გეშინიათ, სინიორ თურიო! რადგან ვალეგანდღეენილია, უეჭუტლია თქუტს შეგითვსებთ.

თ უ რ. ეს რომ გააგდეთ, მასუჟან უფრო ცუდათ მიუღუჯებ ძტც იბგებ თოღულ ელელს ძიოღულს და ჟუურებს; თითქმისა ჯავრობს, როდესაც მხედავს; დასაციწრათაც აღარა მზოგავს. არა! მგონია, რომ მე შემირთავს.

ღ უ ჯ. სიყუარულისგან ცოტა ურამ წყენა ღა ანაბანის ყინულზედ წერა, ორივე ერთია; გათბა და გაღნა, წყლად გადაიქცა. ბევრი არ უნდა, რომ მალე გაღნეს.

ჩემი სილივიას მყინვარებაცა და დაივიწყოს — მენი რომაელებს
ის საძაგელი, ფლიდი ვალენტინ. აგერ, პროტეოს
თქუტუნ რაღას იტყვი! განშორდა ხომა ამ ქუტყუნასა
ჩემის ბძანებით თქუტუნ ვალენტინ?

პროტ. დიად! გიხსლათ, თქუტუნო უგანათლებუ ოფსობაე!
დუკ. იმისს გაგდებას დიდად თურმე ჰსწუხს ჩემი სილივია.

პროტ. მალე გაუელის ეგ მწუხარება და დამშვდდება.
დუკ. მეც აგრე ვჰფიქრობ; მაგრამ თურიოს ეგ არა
ჰსჯერა.

პროტეოს! მენი კეთილი გრძობა, რომელიც საქმით
დამიმტკიცე მე, იმედს მაძლევს რომ, რასაცა გკითხავ,
კარგს რჩევას მომიცემ.

პროტ. მეც გამატიჟეთ, თუ წრფელის გულით არ აღ-
ჩემი თქუტუნ წინა ვალოდებულეა.

დუკ. დიდად მსურს, იცი, რომ ჩემი ქალი თურიოს
მივსცე,

პროტ. დიახ, ბატონო!
დუკ. და ესეც იცი, რომ სილივიაკი უარზედა ღვას
და ჩემს ნებასაც არაფერს დასდევს!

პროტ. აქ რომ ვალენტინ ეგულებოდა, ეგ მაშინ
გახლდათ.

დუკ. მაშინაც, ახლაც, სულ ისევე უარზედ მისი.
რა მოვახერხოთ, რომ ვალენტინზედ აღარ იფიქროს
და ეს თურიო შევართვეინოთ?

პროტ. მგონია ჰსჯობდეს, რომ ვალენტინი უძაგოთ
ხოლომე;

პოეტებისა და ამით იყო, ქუთასა და რკინას რომ არბილებდა, -
 ვეფხტსა და ფოცხტს რამ ამშვდებდა; ზღვს უფსკრულიდამ
 დიდი ვეშაპი რომ ამოჰყავდა და ზღვს ნაპირზედ
 ათამამებდა. კარგად შეწმინდეს, შემადრწუნებელს
 შაირებს გარდა, მოსაკრავეთაც შეჰყრიდეთ ხოლმე, —
 დაღამების დროს იქ მიიყვანდეთ და თანჯარასწინ იდგინეთ
 საკრავების ხმას თქუტუნს დამღერასაც დაყოლებდეთ
 მგრძნობელობითა, თუ რომ ასე იქით არ შეიძლება
 დროზედ არ დაგყვეთ.

დ უ კ ი. ვხ თქუტუნს რჩევა ცხადად ამტკიცებს, რომ თქუტუნს
 მართლად ტრფილია მისი, დანდობილია მისი და უფროსად
 თ უ რ ი ო. მან დარჩებას მე შეუდგები თუნდ ამაღამვე,
 მხოლოდ, უფლო პროტეოს, გთხოვთ რომ მუზიკანტების
 შეგროვებაზედ თქუტუნს მომეხმაროთ. ამ შემთხუტვისთვის
 ლექსიც მზათა მაქუთს.

დ უ კ ი. მამ შეუდგით, დროს ნულარ ჰქარგავთ!
 პ რ ო ტ. ვახშამთ უკან თუ ნებას გვიბოძებთ...
 დობისა (გავლენ.

ბოლო შემდგომ ნომერში იქნება.)

დ უ კ ი. მამ შეუდგით, დროს ნულარ ჰქარგავთ!
 პ რ ო ტ. ვახშამთ უკან თუ ნებას გვიბოძებთ...
 დობისა (გავლენ.

ნაქმიდან დათხოვნილი.

დამითხოვეს, — დავდივარ აწ შშიერი;
გამიკითხეთ, — ეინ არის ლუთის-ნიერი;
დღე მუდამა ექსელავ ამ ჩუხნს ბუღვარსა,
ვისაც რას ეთხოვ, მეუბნება უარსა,
წელში მოვწყდი ამდენ სიარულითა, —
შინ შივიდე? მითხარით, რა გულისა?
ჩემს სადგომის რა მივალწევ კარებთან,
რვა ქალ-ვაჟი მეხვევიან გარს ერთად;
ორი ქალი გასათხოვრად მზად მიზის;
ექუსი ბიჭი შიშვლად, ტიტულად დარმიბის;
მათში ეპოვებ ამ პირველს ღირსებასა;
არ იჩნევენ არად მწუხარებასა.
ეს მაცხოვრებს, ეს ინახავს ჩემს გულსა,
მეგრამ ამით სუნიდისი მღრღნის სულსა!
ვიდრე შეონდა დრო და ჟამი ახალი,
ჩემი ღონე საქმეებს შეეკალი,
არ ვიცოდი მაშინ ქრთამი რა არი,
რამდენს ეუთხარ ამ საგანზედ უარი.
მე შივდევი მხოლოდ ვატოლსნებას,
არ ვაძლევი ჩემ თავს ფულის მონებას;
ამ ღირსებით, ისე ვიყავ უბირი,
რომ ტანთ შემოჩა ბოლოს ძველი მუნდირი,
რომელიცა არცა მზრდის და არც მაძობს,

ნეტამც სჭირდეს ეს მაინც რომ გამოტფოს...

ბოლოს დრომდის საქმეებს ვემსახურე,

ერდგულად და მორჩილებით ვუყუარე

ჩემს უფროსსა, — მაგრამ დახეთ წერასა,

ის უფროსი, მიგაბარეთ ვერასა... —

აჲ, მოვიდა ჩემთვის სპირი ახალი, შიგ —

შემიტია, შემომაჯდა კისერსა,

თვთ უსაქმოთ იჯდა მადლრად და მთვრალბ,

შე საქმეში მკლამდა მრთელ დღეს მშვიტსა,

ზოგჯერ ისეთს ბრწყინს რასმეს მტყუდა,

რომ ამაზედ მწარედ გამეცინოდა;

ვერ ვბედაუდი თქმასა, თუმცა მინდოდა,

რას ვიქმოდდი, შიშშილხს მეშინოდა.

უფროსისა შემბა პირში ძნელია,

და ჩუპნთვის ხომ, სამძიმოა, მკვლელია,

თეთრ ქალაღდის თუ გიბძანოს მავთა,

დაეთანხმე, თუ არა გსურს ავთა...

ამ დროს წესი ხომ იცით ჩასეთია:

ნიჭიერი, თუ უნიჭო, — ერთია.

მანამ გიჭრის მკლავთა და ფერხთ,

რა მოხუცდი, მერე აღარ ვარგინარს!

ვინ ფიქრობს თუ სახლობა გიწყდებიან,

ჩემ ტოლ ხალხსა ხვედრად ესა რგებიან...

1867 წელსა მაისის 20-ს.

კერესელიძე.

...დასმნ თქმითუხეცუდას კოტეტიხენონცე ეცხასოტეოც რიბიოლოზ
-თს ნაანობი მწარადისა ახალწლის წინა ლამესა (*) რე თუ
-ფენცე ეს ათხუ უმცლამორ იბრეუც ძი რე ანტოანც ძიოუც
ანტოანცუწმ ინტანტოლოცობანც 1.

იცით მე ვინა ვარ და რა ვარ?--ვინცა ვარ და რაცა
ვარ მე--შეიტყობთ; მაგრამ იცით ვინ იყენენ ღელ-შამა ჩემი?
იქნება ღელ-შამა ჩემს არ იცნობდით; მაშ მე გაგაცნობთ,--
ეს ჩემი ვალოა.

როგორც განსვენებულმა ღელაჩემმა სიცოცხლის დროს
შიამბო,--ოო, დასაჯერებელია ღელიჩემის ნაანობი: მართა-
ლი ღელაკაცი იყო და ტყუილს რა დროს არ იტყოდა?--
მე დავიბადე სწორეთ ახალწელიწად ღღეს და, მაშინვე თუ-
რმე, ღელამ მამილოცა ახალწელიწადი, შემაწოწნა თათლი
და მითხრა: „ასე ტკილად დამიბერდიო,“ ზედ მიწვენით
არ ვიცო: იამა თუ ეწყინა ღელას ჩემი ამ სოფელში შემო-
ხეტება: ღელამ თვთან ამჟედ არა მითხრარა და მეც იმო-
დენი სულელი ვიყავი, არა ვკითხერა; ამიტომაც ეს ჩემი
წინადადება აქამომდე გადაუწყვეტელი დარჩა. მე მჟედ ვარ
დარწმუნებული, რომ ჩემი ამ სოფელს შემოხეტება ერთის
მხრით გაუხარდებოდა, და როგორ არ გაუხარდებო და, შული,
ისიც ვაჟი შული, დიდი ნუგეში, დიდი იმედი, რომლისაგან
ელოდა დიდ ბედნიერებასა, დიდ ნეტარებასა, გამოუტყმელ
სიხარულსა; მაგრამ ამასთან ნუ დაივიწყებთ, რომ ღელაჩე-
მი იყო დიდი ჭილოსოჭოხი, გონიერი მჰაზერელი, დაწე-

(*) ეს სტატია უნდა დაბეჭდილიყო იანვრის ნომერში, მაგრამ
სსწა და სსწა მიწესების გარემოების გამო, კერ დაბეჭდა. რედ.

რილებით ყოველისავე გამომეძიებელი, საფუძვლიანად მსჯე-
ლი, წინათ დამნახავი, მამასაღამე მას წარმოუდგებოდა სო-
ფლის ამოება და ის ეკლები, რომელზედ უნდა მე გამეა-
რა, ესე იგი: სხუა და სხუა დაბრკოლებები, მწუხარება,
ტანჯუა, ვაი-ვაგლახი, ტირილი, ავითყოფობა, სიკუდილი.
ოო, ყოველივე ეს დედაჩემს.--დიდ მეცნიერს და სიბრძნით
აღსავეს დედაკაცს,--ცხოვლად გამოეხატებოდა თუალწინ,
მწარეთ ამოიკენესებდა და ეწყინებოდა, მეორეს მხრით, ჩემი
გაჩენა! სწორეთ, სწორეთ, ეხლა ნამდვლად დავრწმუნდი,
რომ დედაჩემს ეწყინებოდა ჩემი გაჩენა. რაღას გააწყობდა,
რახან გაეჩნდი--გაეჩნდი! ეხლა უნდა მოეთქვა ისეთი რამ,
რომ მე „დაებერებულეყავ.“ ოო, დედაჩემმა სასწრაფოთ
იპოვა „ეს ისეთი რამ.“

რადგან ჭკუა კაცისა სრული არ არის და რადგან, ამის-
გამო, დიდი ფილოსოფოსები დიდ მეცნიერებასთან ხშირათ
დიდ სისულელესაც მოიკმედებენ ხოლმე, ამიტომ დიდი
ფილოსოფოსი დედაჩემიც ვერ ასცდა, არ მოეხდინა დიდი
სისულელეცა. იმან სიბრძნით და დედობრივის სიყუარულით
დაინახა, რომ რახან დამბადა, უნდა კიდევ აღმზარდოს,
ბედნიერების გზაზედ დამაყენოს და დიდხანს მაცოცხლოს,
ანუ მოკლეთ და ნათლად ესთქუა. „ტკბილად დამაბეროს.“
მაგიერ მისა (ოჰ, რა სახით მსჩხვლეტენ ეს სიტყუბები:
„მაგიერ მისა!“) მაგიერ მისა, რომ მოიპოვოს ღონის-ძიება
„ტკბილად დამაბეროს“, დედაჩემი დიდი ფილოსოფოსი, მხო-
ლოდ მლოცავს ცარიელ-ცარიელის სიტყუბით: „ასე ტკ-
ბილად დამაბეროსო.“ შე დალოცვილო, რით ვერ გაიგე,
ლიტონის სიტყუებით ტკბილად არავინ დაბერებულა და

არცა დაბერდება! მენ გარდა, სხუანიც მრავალნი აგერ ორ-
 მოტი წელიწადია, ყოველ პირველ იანვარს გულმოდგინედ
 მეხვეწებიან „ტკბილად დაბერდიო, არ იქნა, გამწარებული
 ჩემი სიცოცხლე არ დამიტკბა! მეტყეით, დედა შენს რას
 აბრალებ, სოფელის ბოროტიაო. არა, ვერც არ არის! სო-
 ფელში ბევრი რამ გვეჩუბნება კაცის შემაწუხებლად; და
 ზოგს მრომაც შემაწუხებელი ჰკონია. და ბევრი რაც ჩუბნ
 ჩუბნი შემაწუხარი გვეგონია, ძლიერ საჭირონი არიან ჩუბნ-
 თვსა; ყოველივე საჭირო კეთილია; მაშ სოფელიც კეთილია,
 მამ რა არის, ანუ სწორეთ, ეინ არის მენებელი კაცისა?
 — თუთან კაცი. კაცისაგან დაიბადება ყოველივე სიცუდე.
 ძისაძაგლე, ტანჯუა. მწუხარება, ავათმყოფობა და უღროვო
 სიკუდილი. სიცხეს და სიცვიეს კაცი გაუძლებს, ანუ მიი-
 ლებს მათ წინააღმდეგ სამუალოებასა; მაგრამ გულის დად-
 ნობას, თირკმელების დახურუას, ჯავრსა, ნაღველსა, რო-
 ძელიც მხოლოდ კაცისაგან შეემთხვევა კაცსა, ვერ გაუძ-
 ლებს, და მამსადამე, ვერც ტკბილად იცხოვრებს და დიდ-
 ხანსა— „ტკბილად არ დაბერდება.“ სიხანს მხოლოდ კაცია ბო-
 როტი, სიხანს ლიტონი მხოლოდ სურვილი არ დაბერებს
 კაცს ტკბილად, სიხანს კაცი კაცს უნდა შეეწიოს, რომ და-
 ბერდნენ ტკბილად. რატომ ასე არ არის და ეინ არის და-
 მნამევე? რა გეჩუბნებდა ესე სიხანს მხოლოდ კაცი

სიხანსამოვიკვლიოთ: ეს ცნობების არცა მარტოა და რა
 — თორემ აქეთ იქით ღობე-ყურეს უბრალოთ არ მოვედნეთ,
 ესე იგი, მრავლის მეტყუებლებისათვის შორილამ არ დავიწ-
 ყობნ და მითიარ შეგაწყინოთ, მოდი პირდაპირ დაესახოთ
 — თუთან თუბნმსუფეთ და მამ ნა შეგვიო, ვთუთან მამა

დამნაშავეთ საზოგადოება, რა? — შემომიტყვეს ეინში: საიდ-
 გან სადარ, წმიდა საბაო, საზოგადოება, საიდამ წამოსახი-
 რეო. — მოითმინეთ, სა სიცხარით საქმეინარ შეაკეთებდა,
 სჯობს გულგრილად მოვილოპარაკოთ. სა სულსკოცის ინტი
 რა პარის საზოგადოება? — რადენიმე სახლობა, ინერთან
 დასახლებულები, შეადგენენ ერთს საზოგადოებას, იდგინებს,
 სადაც საზოგადოებაები შედგენილან, უწოდებენ: სა დაბებად,
 სათლებად და ქალაქებად. რადენიმე სათლები და ქალა-
 ქები შეადგენენ ერთს საიდს საზოგადოებას, სა სულსკოცის ინტი
 რათ შედგენილა საზოგადოება? — კაცსა ჰყავს მტერი,
 თავისივე ძმა-კაცი, რომ არ წახდეს იგარემე მტრისაგან,
 საჭიროა იმისათვის შემწე. კაცსა ჰყავნან მტრად სწეულები
 დამ სიკუდილი, რომ უბრალო მიზნით უდროოთ არ
 მოკუტდეს კაცი, იმას შეჭირებთ მკურნალი, კაცი რომ შეეგლა
 ადგილზე იყერ იცოცხლებს: სიცივე, სიცხე, წვიმა, თოვლი
 ქარი აწყენენ; მამ საჭიროა იმისათვის სახლი, კაცს მ ვჭირება
 გარეშე მტრის მოსაგერებლად იარაღი, ტანისამოსი და სა-
 ზდო. მარტო ხელი კაცი ყოველს ამას იყერ მოგებრებს,
 საჭიროა მისთვის: კალატოზი, ხურო, დურგალი, მ ფეიქარი,
 იარაღის გამყეთებელი და სხ. ესთქუათ მამა სახლისა გადა-
 ბრუნდა და მოკუტდა, დარჩენს პაწაწკუნა შვლები და ქერი-
 ეი. ეინ უპატრონებს იმათ, თუ სხუა შემწე არ ეყოლებ-
 ბათ? ამ საჭიროების გამო რადენიმე სახლობა ერთმანერთს
 მიეკედლნენ და შეადგინეს საზოგადოება. საჩანს საზოგადო-
 ება დაწესდა გარეშე და შინაურის მტრების მოსაგერებლად;
 შრომში და ცხოვრებაში, ჰქონდა და ღლინში, იინ ერთმანერ-
 თის გამოსაზღვლად, რადგან ამ სახით დაფუძნებულ საზო-

გადღობაში ერთი მეორეზე არის დამოკიდებული. დ ერთი მეორეში ხედავს შემწესა, ამიტომაც საზოგადოება უნდა ეწეოდეს დაერდომილს, უძლურს, პაწაწა ობლებს და დააყენებდეს წესიერ ცხოვრებაზედ ურიგოდ მქცევს წვერსა თვისსა; სიტკთ, საზოგადოება არის ერთი სხეული. როგორათაც კერძო კაცი გაუფთხსლდება და მოუვლის თავის სხეულსა, რომ არც ერთი ასო, არ წაუხდეს, — და თუ, ენინობაა, წაუხდება რომელიმე ასო, მაშინ ამ ასოს მოიჭრის და გადაადებს, რომ მთელი სხეული არ წაუხდეს, — ეგრეთ სწორეთ საზოგადოებაც უნდა უფთხილდებოდეს ყოველს თავისს წვერთა, თუ სრულიად, შეუძლებელია იქნება მისი განჯურნა. სწორეთ ასე საზოგადოება ეხლაც უნდა აღასრულებდეს თავისს დანიშნულებასა. მაგრამ კი არ აღასრულებს.

მას აქეთ, რაც საზოგადოება გაიყო კასტებად, მას აქეთ რაც უცხო თესლებმა შემოიტანეს თავიანთი სიპლუტე, დასაძრახისი ხასიათები და უგუანი ჩუტულებები, საზოგადოებაში სრულიად დაივიწყა თავისი წარჩინებული დანიშნულება: ერთი აღმა მიიწევს და არა კადრულობს სხტუბსა, მეორე ამას ჰბაძავს და მიელტვის პატრისა, მესამე სხტა გზით დადის, მეოთხეს ყველა სჩაგრავს და არის მარად ფეხ ქუტუმ გათელილი, — კაცად არავის მიაჩნია. აღარ არის ერთ სულობა, ერთმანერთის დახმარება და გატანა; ერთი მეორეს მტრობს, ჰკლავს ან სიტყვთ, ან საქმით, სტაცებს უკანასკნელ ცხოვრების ღონისძიებასა, უსამართლოდ დაათრევს სასამართლოებში, სტანჯავს, სულისა ხდის და მასთანავე ეს ცუდი კაცი ყოველს ახალს ახალს წელიწადს თავისს მსხვერპლს.

პლოცავს: „მაქარივით ტყბილად დაბერდიო.“ აბა ამ საზოგადოებაში რომელი იცხოვრებს კეთილად და ტყბილად დაასრულებს თავის სიცოცხლეს.

მეტყეით: „ყველგან ვგრე არისო, ჩუქნლა რანი ვართო, რომ საზოგადო მიმართულებას გადავიდეთო და ძმურად ვიცხოვროთო?“—გაპასუხებთ: თუ საზოგადო მიმართულება ცუდია, ნუ თუ უთუოთ ცუდს უნდა მივსდეთ, ამიტომ მხოლოდ, რომ ყველა ამ ცუდს მისდევს? მაგრამ მე გაჩუქნებთ, რომ ყველა საზოგადოება საზოგადო ცუდს მიმართულებას არ მისდევს, და სცხოვრებს ძმურად. შორს არ წაგიყუანთ მაგალითისათვის: აქვე, აქვე, ჩუქნის თვალებით ვხედავთ ძმურის საზოგადოების მაგალითს: აქაური კალონიების ნემენცები თავიანთ დაცემულს აძლევენ შემწეობას (სახლკარს მოუწყობენ, მისცემენ სამუშაო იარაღსა და სხ.) ობოლს ზდიან, იმისს მამულს უვლიან და ჰპატრონობენ, ზნეობით წამხდარ კაცს ორჯელ-სამჯელ დააყენებენ კეთილგზანდ და გააგდებენ საზოგადოებიდამ თუ ეს კაცი არ მოიყუტეს ცუდ ყოფაქცევას, იმისს მამულსკი არა დროს არ დაუარგვენ იმისს მემკვიდრეებსა.

2.

შორის წლასა დაშტევა მე მამა ჩემმა ობლად. ლოთობანი, ქალაღლის თამაშობაში და გარყენილებაში წააგო ჭკუა, გონება, სიცოცხლე, საცხოვრებელი და უკანასკნელ წამაგო თვთან მეც. არ იცოდა შრომა ტყბილი იყო თუ მწარე;

არ იცოდა შრომისაგან როგორ წამოსყდებოდა კაცს შუბ-
 ლზე ოფლი; არ იცოდა თუ რა ტყილი იყო შრომის შე-
 მდეგ გამხმარი ლუკმა: მიმშოლს ვერა გრძნობდა, და თუ
 მოხდებოდა როგორმე რომ კუჭი მოსთხოვდა სწორდისა,
 მამა ჩემი დასტანჯავდა ისევე კუჭს შიმშილით, ქაღალდის
 თამაშობასკი არ მოსწყევტდა; იყო დაუდევნელი და მამუ-
 ლის შემუშავებას და შემოსავალს არას დასდევდა; ამიტო-
 მაც ცოლ შული საცოდავ ცხოვრებაში ჰყავდა; მამული და
 მამულის შემოსავალი კურდობით გაუნახევრეს; მამა ჩემს
 ახსოვდა მხოლოდ ქეიფი, რომელიც შესდგებოდა ქაღალ-
 დის თამაშობაში, უგზო-უკვლოთ ფულის გაბნევაში და
 ღვინოს სმამში; ის იყო მკუდარი საზოგადოებისათვის, ის იყო
 მყრალი მძორე, რომელიც დაშხამამს და დაასნეულებს არე-
 მარეს და საზოგადოებას. მაგიერ მისა, რომ ეს მყრალი
 მძორე საზოგადოებას ან განეყურნა მოქცევივთ კეთილ გზა-
 ზედ, ან მოეკეთა და განეგდო თავისს წრიდგან, რომ მი-
 სი სნეულება სხუასაც არ გადასდებოდა, მაგიერ ამისა სა-
 ზოგადოება გულგრილად შესცქერიდა მას და არა ზრუნა-
 და მისთვის; ზოგიერთნილა მისი მოძმენი, ნათესაენი და უც-
 ხო უფრო კელს უმართაენდენ საძრახ მოქმედებაში, რად-
 გან ესენიც მამიჩემის ხარჯზედ გამოდიოდნენ, ფულსაც
 ცბიერობით უგებდნენ და წერილწერილათ მამულისაც ხე-
 ლილამ ართმევდნენ. მამა ჩემი ვალს ებღიებდა, რომლითა
 ზდიდა, გარეშე ცოლშულსა, მტერ-მეგობრებსა. მტერმეგობ-
 რები თვთან ხელს უმართაენდენ ვალის მთლიანობაში, მათთან
 აღღევდნენ ვალსა და თვთანვე უკან მიჰქონდათ რასაც მკი-
 სერხედ აწერდნენ. მე დამიტევა დიდი ვალი და მეოთხედ

სიტყუტუბზედ: „ მხნე იყავ და განძლიერდი, „ ანუ პავლე მო-
 ცქულის სიტყუტუბზედ: „ საზრდოსთვის რომ არა ვის აწუხე-
 ბდა, რომ თავისის ხელებით მოიპოვებდა საზრდოსა, „ ლო-
 ცვის შემდეგ ან მივარდებოდა ძუძულ წიგნსა, რომელიმე
 უგუნურის ცრუ-ჭილოსოფოსებისას, თუმცა იქილამ არაფრისთანა
 არა გამოჰქონდარა, ან უწიგნოდ დაჯდებოდა და რაღაც
 საგანზე ჰფიქრობდა, რომელსაც თავისის შორს მხედველო-
 ბით და ღრმა გონიერებით გადაწყვეტდა. სჯას, მჰაზერელო-
 ბას და ბაას ჩამოაგდებდა ხშირად უფრო იმ საგანზე, რომ-
 მელიც სრულიად ვერ გადასწდებოდა და რომლის გადაწყ-
 ვეტა სრულიად საჭირო არ არის, მაგალითად: „ადაში რომ-
 მელს ენაზედ ლაპარაკობდარ და სხ.“ და არა ღროს არ
 დაფიქრებულა იმ საგანზედ, თუ იმისი გონება რომელს ენა-
 ზედ ლაპარაკობდა, ეს ფიქრი რომ მოსვლოდა ბუნებით თუ ქაჯურ
 ენაზედ ლაპარაკობდა, ანუ თვთან ძალის-ძალათ მოეყუანა, უთუოთ
 დაინახვდა თავისს შეცთომასა და დაიწყებდა სჯას მაზედ, რომ
 გორ მოაქციოს ქმარი გონიერ ცხოვრებაზედ, როგორ შეი-
 მაგროს მამული მტაცებლებისაგან და როგორ შეიმუშავოს
 მამულის საზღოს გასამრავლებლად; სიტყუვთ, დაინახვდა შრო-
 მის სარგებლობასა და იშრომებდა. — გარდა ამისა დედაჩემს
 სხუა ზნებშიაც იყო გაროული. იმას სულის მწარით ენა-
 ტრებოდა, რომ ყოველი ეს უცებ, თავისს თავთ, კარს
 მისდგომოდა რომ კელ შეუძრავად დიდებით ეცხოვრა: —
 შრომა ეთაკილებოდა, რადგან არ შეესაბამებოდა იმისს მე-
 ცნიერს ჩამომავლობასა. ამასობაში უსვინილისო ნათესავებმა
 და მეზობლებმა დაიბარეს წვრილწვრილად და მიიჩემეს ნა-
 ხევარზე მომატებული დანარჩენის ჩემის მამულისა. დედაჩემს

სწეინდა, მხოლოდ ეს ქურდობა, მასთანვე ეხარებოდა და-
ვა; ბილოს, განმაცლობაში, სრულიად გაეყინა და დავიწყდა
ქურდების ნამოქმედები, თუმცა მე დავრჩი უსახლოვო.

ეს დედაჩემს, მემკვლრე იმისთვის ჰაერში შემზადებულ სი-
მდიდრის, სადილობის დროს უბძანებდა ხოლმე ზოახლეს.

— თუალამაზისაგ, სადილი მოიტანე!

თუალამაზისა მოიტანდა მძიმედ რილაც უფერულ, მიგ-
ლეჯილ-მოგლეჯილს სუფრას. გაშლიდა და დასდებდა ერთ
პურსა, ხან პურსაც არ მოიტანდა უქონლობისგამო.

— სხუა არა გვაქვს რა? — ჰკითხავდი დედი მოახლეს,
შემდეგ ნახევარ საათის ლოდინისა.

— არ, გახლავსთ.

ეს დედა ჩემი ყოველდღე ასე სადილობდა და ირჩევდა
ესრეთ სადილზედ გადაეტარა დღე, ვიდრე სიტყუა
ეთქუა მოსამსახურესათს, რომ სადილათ შეეზადებინა მხა-
ლი მაინც. ამ უბედობისათს ის უბედობაც დამართა,
რომ ვალს არა ვინ აძლევდა, და თუ ვალის აღების ბე-
დი დაჰყოლოდა დედისმუცლიდამ, მაშინ თუკი, ღუთის
წყალობა გიქუთსთ, დედა ჩემი სადილებს გამართავდა (რასა-
კვრეელია არა თავისის გამგეობით) შხარეულის განკარგუ-
ლებით; მაშინ სუფრის მოტანაზედ ბძანებაც აღარ დავხარ-
ჯებოდა. დახედეთ უბედურებას!

მეტყუთ: „დედმამამენი ეგეთები ყოფილანო, საზოგადოე-
ბა და როგორ რასმე შეიძლებდოდა გაესწორებინა შენი მშო-
ბლები? — მართალია, დედმამაჩემის გასწორება თითქმის შე-
უძლებელია და იყო; მაგრამ საზოგადოებას შეიძლო (ვალის
ჰქონდა) დანარჩენი ჩემი მამულები უკანვე დაებრუნებინა

მტაცებლებისგან; საზოგადოებას შეეძლო ჩეხარებინა ჩემი მამულები პატროსან პირისათვის დასაცავად და მესამუშაებლად, ამიტომ რომ მე ვიყავ წვერი საზოგადოებისა და მას უნდა ეზრუნა ჩემთვის. მეტყუით ვიღვე: „ოპეკა არის დაწესებული, ოპეკას უნდა ეზრუნაო.“ — ეჰ, თქუპ დალოცვილებო, თითქოს არ იცოდეთ ოპეკუნების საქმეები! განა მგელს ბატკანს, ანუ მელას საქათვე მიენდობა! საზოგადოებისაგან და არჩეული ოპეკუნი სრულიად სხუა იქნებოდა. მაინც თქუპსნ პასუხს აქუს საფუძველი: ოპეკა კეთილი დაწესებულება არც; მაგრამ თუთან ოპეკა თავის-თავათ თავს ხომ ვერ გამოიღებდა; უთუოთ საჭირო იყო საზოგადოების ზრუნვა, ნამეტნავათ ჩემს უზატრონო მდგომარეობაში. გნებავსთ ამანე მეტი მწარე ჭემმაროტება ვსთქუა? მოისმინეთ და ნუ გამიწყრებით. როდესაც ქურდი და აშკარათ მტაცებელი მამულს იპარავს ანუ ძალით აშკარათ იტაცებს, მაშინ დანაშთენნი საზოგადოების წვერნი თუალ-ხუკუნას თამაშობენ, იმ იმედით, რომ ესენიც (ქურდები და მტაცებლები) მიუწყვენ იშათ თავისს დროზე, იმავე საწყაულით, გადაუხდიან. იქნება ესმე თქუპსგანს ეწყინოს ეს სასტიკი განჩინება და მიპასუხოს; იქნება, მაგრამ რადგან თქუპს უხმოთ შთებით, სიმართლისათვის თავს არა სდებთ და ბოროტს აძლევთ მოქმედებისათვის ფართო გზას, თუთ თქუპსც მონაწილენი ხართ ქურდობაშიც და ავზაკობაშიც. მიპასუხებენ: „მთავრობა, კანონები და სამართალი მოჩემებულნი გვეუბნანო, ამათ ეკუთნისო გარდახდევინება და სამართლის მოცემაო.“ — სრულიად მართალია, მაგრამ მოისმინეთ მაგალითი: ვსთქუათ დათუნას აცვია კარგი ჩოხა, ჰეტრიკამ

კი მოინდომა ეს ჩოხა გამოაცალოს დათუნას. პეტრიკა გონიერია და ჰფიქრობს: თუ ძალით წაფართმევო დათუნას ჩოხას, პოლიცია მტაცებს ხელსა და მიმცეს სასჯელშიაო; მოდი ისევე პოლიციით ანუ სუდით წაფართმევო, და იწყებს კლიაუზობით დავას. და წაართმევს დათუნას ჩოხას. პეტრიკა ორ მოგებაშია: ერთი რომ სხვის ნივთი მოიტაცა და შეიმატა, მეორე რომ ჭკვიანის ხმა დაუარღა „თუმცა ყველამ იცის, რომ იმან უსამართლოთ და ვერაგობით მოიტაცა ჩოხა, მაგრამ მანც კიდევ არამც თუ ხმა ამოიღეს ამ უსამართლობაზედ არამედ პეტრიკას ჭკუას აქებენ. პოლიციაც, სუდიც და კანონებიც მართალნი არიან, ამიტომ რომ პეტრიკამ იკლიაუნა ისე საბუთიანათ და ემშავეურათ შეწმანტნა, რომ სამართლის წინ სრულიად მართალი გამოჩნდა, დათუნა კი გამტყუნდა. — მოიხსენეთ ისხუა მაგალითი: პოლოსა და მიკირტუმა შეითქმნენ, შეისყიდეს უჩინარ ფასათ საცხოვრებელი და ჰყიდიან ერთი ათათ ძვრად. რჩეულნი ამა სოფლისა თუთან ვერა ჰგრძნობენ შიმშილს და სიცივეს და რალას დაგიდევენ თუ მრავალნი, ფრიად მრავალნი იმათი მოძმენი, შიმშილით და სიცივით მწარეთ იტანჯებიან, და ამ ბოროტ მოქმედებაზედ ხმის ამომღები კი არა ვინ არის! სად არის საზოგადოება? სძინავს!

შემდგომ განეაგრძობთ ამბავს.

(ბოლო შემდგომ ნომერში იქნება.)

ნ. ავალიშვილისაგან გამოცემული

ქართული კალენდარი.

რომელს ქართველს არ უნდა მიაჩნდეს სასიამოვნოდ, რომ ასე განშირდა ქართულის წიგნების ბეჭედა და ასე გულმხურვალედ გამოეკიდა ქართულს სიტყვებებს ჩუპნი ყმაწვლკაცობა. რა არ დაბეჭდა ამ მოკლეს დროში, — რაც მელიქი-შვლის და კამბ. სტამბა გახსნილა, დაბეჭდილა რამდენჯერმე ახალ-მოსწავლეთათვის სხუა და სხუა გვარი ანბანები, განსვენებულის თ. გ. ერისთავის ლექსები და კომედიები, ეფუხვის ტყაოხანი, — ეინ ჩამოსთელის, რომელი ერთი ეთქუათ, აღარცკი გეახსოვს ზოგი ერთი წიგნების სახელები. ყმაწვლკაცებისაგან ერთის მხრივ ხომ უნდამადლობელნი ვიყენეთ, — მეორეს მხრივ ამ მელიქიშვლის სტამბამაცკი ძრიელ წაახალიისა ახალი თაობა, რომ ასეთი სასიამოვნოდ და ჩინებულნი სხუა და სხუა გუარი ასოებით შეწყობილია. შეიძლება გაბედვთა ესთქუათ, რომ უცხო ენებზედ გამოსულ კალენდარებს, მშვენიერის შეხედულობით და მოწყობილობით, არ ჩამოუეა, ახლად გამოცემული კალენდარი ნ. ავალიშვილისა მადლობა ღმერთს ახლა კარგი კალენდარიც გვაქუს ქართველებს. აქამდისინ გამოცემული კალენდრები, ამ კალენდართან, სწორე მოგახსენოთ არაფერი შვლები არიან. — თაედპირველად კალენდარი ქართულს ენაზედ გამოსცა ცისკრის რედაქციამ, აღარ გეახსოვს რომელს წელიწადს იყო, და ეს კალენდარი მხოლოდ შეიცაედა, უქმე დღეებს და სხუა არაფერს. ამ კალენდარის სიერაცეც გახლდათ ბევრი, ბევრი,

სულ კრილოვსის მარცვლებით რომ ჩაეაგლოთ, ათი ფურცელი თუა. ფასი კი გვერდია ათი შაური იყო. რა იათია! შემდგომს გამოცა, თ. ია. ჯაეახოვმა, — ეს კალენდარი ათს წლამდინ გამოდგებოდა, და იმაშიაც მხოლოდ იყო სადღესასწაულო დღეები; მდივანოვის კალენდარმა ხომ გააჭირა საქმე. ეს კალენდარი უფრო სომხებისათვის იყო და არა ქართველებისათვის, — თუმცა სახელი ქართული ერქო. ახლაკი შეიძლება ვთქვათ, რომ რიგიანი კალენდარი გვაქს. ნ. ავალიშვილის კალენდარში რა არ მოიპოვება. გადამლით პირველს ფურცელს, დაგვდებათ, უპირველესი საქირო ცნობა, ყოველის ქართველისათვის, თუ როდისა დგება დიდ მარხო, როდისა თენდაბა აღდგომა, ამალღება; მზის ამოსვლა რომელ საათზეა ზაფხულში, ზამთარში, რომელს თვეში, რომელს რიცხვში; ერთის სიტყვით რაც რამ შეეხება დროს ცვლილებასა. მეორე გვერდზედ ნახავთ სამოქალაქო და საეკლესიო წელთ აღრიცხვას, როგორც ძველისა, ისე ახლის სტილის კალენდარზედ. რას არა ჰპოვებს მკითხველი ამ კალენდარში. აქ არის რიცხვთ წოდება არაბულად, ქართულად და რომაულად; მარხვანი ხორციელნი, საუფლო და ღუთის მშობლის დღესასწაულები; სწოგადო მართმადიდებელის ეკლესიის კალენდარი; ქართველთა დღესასწაულები; როგორ შემოუღიათ ქართველთ დღესასწაული უფლის კვართისა; ცხოვრება წმ. ნინოსი, ქართველთ განმანათლებელისა; მოძრავნი დღესასწაულები სომეხთა და სომეხთ კათოლიკთა; კალენდარი სომეხთა და კათოლიკთა; კალენდარი მაჰმადიანთა; დღესასწაულები, როდესაც სასამართლოებში არ ისაქმებენ და სასწავლებლებში მოწაფენი არ ისწავლიან; რუსეთის საიმპერა-

ტარო სახლეულობა; ქართული ფულის ანგარიში; საზოგადო განხილვა მთელი ქრესტანისა; სტატისტიკური ცნობა ევროპიის ქრესტანებზედ; სტატისტიკური ცნობა კავკაზიის ქრესტანებზედ; სტატისტიკური ცნობა ტფილისის გუბერნიაზედ; რამოდენა გზა არის ტფილისიდან სხუა და სხუა ქალაქებამდინ; საიღამ რა ღღეს საღ მიღისფოჩტა და საიღამ მოღის; სიარული ფოჩტის ეკიპაჟებისა; ტელეგრაფის მზანდა ტფილისიღამ სხუა ალაგებამდინ; რუსის საზოგადოების გემების აღვილების მზანდა ფოთიღამ სხუა ალაგებამდის ცნობა ფაბრიკებზედ და ზავოდებზედ კავკაზიის მხარეში; მოსწავლეთ რიცხვი კავკაზიის მხარეზედ; რამდენი ჟურნალი და გაზეთი გამოღის ქართულ ენაზედ; ცნობა თუ რა ღროს რა შესანიშნავი ანბავი მომხდარა, ამ მხარისათჳს საცოდნელად საჭირო; დარიგება თუ როგორ ეწველება კაცს სხუა და სხუა საშიშ მდგომარეობაში; სხუა და სხუა მოკლე ცნობა, ტფილისში და ქუთაისში 1867 წელში, რა ღროს ამოვა და ჩავა მზე, რა რიცხვში რა ღღე იქნება და ზეციური მოვლინებანი 1867 წლისა. აბა ჩემო ქართველო მკითხველო ამ გვარი კალენდარი სასარგებლო არის თუ არა ჩუბნთჳს? შეჴადრე სოფლად, მიყრუებულს ალაგს; მაშ იმედი გვექნება, რომ ამ გვარი სასარგებლო წიგნები ძრიელ გავრცელდებიან ჩუბნში, — ან რა არის ათი შაური, — მარტო ქალღღია ათი შაურისა, — ბეჴუდა და შრომა იქით იყოს ამითი ვათაებთ ამ მოკლეთ კალენდარის აღწერასა და ღმერთმა ინებოს ავტორს მიეცეს ისეთი სურვილი, რამელხედაც არ არის ეჴკ, რომ ამ გვარი სასარგებლო წიგნები გვაჩუქოს ხოლმე, ამას ღმერთიც დაუმაღლებს და კაციც.

...გომამ; ისინი ცემდნენ მიუღწეველნი იუსტიციის; და მოუღწევდნენ კოლონ
...ანამც, იუსტიციის; და მოუღწევდნენ კოლონ; და მოუღწევდნენ კოლონ; და მოუღწევდნენ კოლონ

საქართველოს ისტორიისათვის მასალები.

(მ. ბროსესი).

...საქართველოს ისტორიისათვის მასალები; და მოუღწევდნენ კოლონ; და მოუღწევდნენ კოლონ; და მოუღწევდნენ კოლონ

1607 წელსა, მეფობის დროს რუსეთში მეფის ვასილ
ოვანოვიჩისა, მოსკოვში იმყოფებოდა, საქართველოს ბატონი--
შვილი პანკრატ, შვილი იესესი, ძმის წული ალექსანდრე
მეფისა. ესენი, ესე იგი იესე და ალექსანდრე იყვნენ კახე-
თის მეფის ლეონის შვილები. სპარსეთის მეფემთაჰმანმა, რომ-
დესაც ებრძოდა ოსმალთს სულთანს სელიმს, სთხოვა შემწეობა-
ლეონ მეფეს, რომელმაცა გაუგზავნა ჯარი და მხედართ
მთაგრობა მიანდო თავის შვილს იესეს. სპარსეთის მეფემ
დაამარცხა ოსმალები და ნაცვლად ამისა, რომ დაებრუნე-
ბინა იესე საქართველოში, უბძანა დატუსალება საქანში
სადაცა იმყოფებოდა იქამდინ, შინამ სპარსეთის მეფე გარდა-
იცვლებოდა. ამ დროების განმავლობაში ლეონიც გარდაი-
ცვალა საქართველოში, იმისი მოადგილე იყო ბატონის-
შვილი ალექსანდრე. სპარსეთის მეფის თამაჰზის შემდგეს,
აეიდა რა ტახტზედ ხუდაბენდი, გაანთავისუფლო ბატონის-
შვილი იასე ტუსალობიდან და უბძანა საქართველოში დაბ-
რუნება. როდესაც მოვიდა იერიაში, ნახა გამეფებული
თავისი ძმა ალექსანდრე, რომელმაცა რამწაეს შეიტყო იესეს
მოსვლა, იმსაათშივე ბძანა იესეს და იმის შვილს პანკრატის
დატუსალება. რა გამოვიდა რამდენიმე დრო, იასე ბატონის-

შული მოაკლევინა ტუსალობაში, ხოლო პანკრატი იმყოფებოდა საპრობილეში ოცის წლის განმავლობაში. ბოლოს ჟამს, 1600 წელს ალექსანდრემ განათავისუფლა პანკრატ საპრობილეთგან, უბოძა მამულები, იყოლიებდა თავისთან და ეპრობოდა, როგორც შემწენოდა საქართველოს ბატონის-შულს.

შემდგომ ამისა, როდესაც ალექსანდრე მეფე მიდიოდა ოსმალთზედ საოპრათ, თან წაიყვანა პანკრატ. იქიდან დაბრუნების დროს, როდესაც სპარსეთის მეფემ აბასმან ნება მისცა ალექსანდრეს დაბრუნებულიყო საქართველოში, პანკრატ ბიძის თანხმობით დარჩა სპარსეთში, თავის დასთან, რომელიცა მაშინ იქ იმყოფებოდა ტყვედ. რა გამოვიდა რამდენიმე დრო, პანკრატ დაბრუნდა საქართველოში, მაგრამ გაიგოთუ არა, რომ კოსტანტინეს მოეყლა თავისი მამა ალექსანდრე მეფე და იმასთან სულ ერთიან თავისი ძმები; იმასთანავე თუ როგორ სდევნიდა ქრისტიანებსა და ანგრევდა ეკლესიებსა, მაშინვე გაიქცა გილანში. შემდგომს სთხოვეს მიტროპოლიტმა და მრთელმა სამღუდლო კრებამ, წასულიყო რუსეთში. თან გააყალღეს ერთი თათართაგანი და რამდენიმე ქართველები, რომელთ რიცხვში იმყოფებოდა ერთი ფრანგების პატრი. ასტრახანში რომ მოვიდა, სახელი შეცვლილი ჰქონდა, რომ არ ეცნათ, და ეწოდებოდა თეზიკი, მაგრამ ბოლოს შეიტყო სპარსელმა თათარმა რა რომ ის იყო საქართველოს ბატონის-შული უნდოდა მოეყლა, მოჰქლავდა კიდევ, თუ არა ჰყოლოდა თან ფრანგების-პატრი, რომელმაც გამოიხსნა სიკვდილისაგან, როგორც ქრისტიანი. როდესაც ასტრახანში მოვიდნენ, ნახეს, რომ აქაც დიდი ხალხის არეულება იყო, რადგანც იმ დროს გამოჩენილ-

იყო გრიშა რასტრიგა რომელმაც გადაბირა მრავალი ხალხი რუსეთისა. ასტრახანში მყოფთ, რუსეთის მხედართ-მთავართა, მამინეე პანკრატ გაგზავნეს მოსკოვში და თან გაატანეს ერთი ასის თავი რუსი. როდესაც მოვიდა მოსკოვში, ისა სცხოვრედა კაზანის სასახლეში, სადაცა ჰქონდა კელმწიფისაგან დანიშნული დღიური სახრდო.

1618 წელსა, აღდგომის მეორე კვირას, თეიმურაზ ბატონის-შვილმა გაგზავნა მოციქულად რუსეთში მეფე მიხეილ ფეოდორიჩთან და დააბარა, თუ რა მფარველობა ჰქონია რუსეთს ალექსანდრეზელ და იმის მამა დავითზე. ან როგორის ერდგულებით იყენენ საქართველოს მეფენი და ბატონის-შვილები იოანე ვასილევჩის, ფეოდორე იოანოვიჩის და იმათ მემკვიდრეების მეფობის დროსა; იმასაც აგრეთვე ჰქონდა სურვილი ემსახურნა მეფესათვის და ყოფილიყო იმის კალთის საფარველსა ქვეშ, რომ დაეცო სპარსეთის მეფის მძლავრობისაგან, რომელიცა სრულგობიით აოხრებდა საქართველოსა, აქცევდა ეკლესიებსა და მონასტრებსა. ატყვევებდა მოციქულათ გაგზავნილ კაცებსა საქართველოთგან, ისე რომ თეიმურაზ უნდა გაგვეულოყო თავის სამეფოთგან და მიემართა გამოსახსნელათ ან ოსმალოს სულთანისათვის, ან თავის ერთსარწმუნოების მქონე მფობლებების იმერლებისათვის, ანუ მეგრელების მთავრის ალექსანდრესათვის (ამავე მთავარს ეწოდებოდა ლეონ). და ან გურიის მთავრის შანყელისათვის. თეიმურაზს ამათთან ნათესაობითი დამოკიდებულებაცა ჰქონდა. როდესაც თეიმურაზ მივიდა იმერეთში, სპარსეთის მეფე ძალას ატანდა, რომ მოეცათ თეიმურაზ კელში, მაგრამ იმათ არ დაანებეს და ებრძოდნენ სპარსეთის ჯარსა. ამას-

თან ვე დააბარეს, რომ მრთელი ეს მთაერები და თვთან თეიმურაზიც აძლევდნენ ხარჯსა ოსმალოს სულთანს, იმ პირობით, რომ გაჭირებაში დახმარებოდა, მაგრამ არ ეხმარებოდა კია; რადგანაც ქრისტიანების სარწმუნოებას ისიცა სდევნიდა, ამისათვის, თეიმურაზს გულ-მხურვალედ სთხოვს რუსეთის მეფესა, რომ მიიღოს ის, თავის საფარველს ქვეშე და თუ შეიძლება მოსცეს შემწეობა და დაიცვას სპარსეთის მძლავრის კელისაგან, ამას გარდა გამოგზავნოს რუსეთიდან ელჩი, საქართველოში სამყოფლად, რადგანც თეიმურაზს ეშინიან, არ შეიტყოს სპარსეთის მეფემ იმისი დამოკიდებულება რუსეთთან. როდესაც ხარიტონ ბერი მივიდა მოციქულად რუსეთში, ამის გარდა დამატა, რომ მრთელი ყუმუხის ხანები და მთის მთაერები, აგრეთვე სთხოვენ რუსეთს ქვეშევრდომობასაო, გარდა ორის ყუმუხის ხანისა, რომელშიაც ერთს ეწოდება გირეი, ბალოა მეორეს სულთან მაჰმუდი. — ამ უქანასქნელს ეკუთვნის მთელი ჩერქეზიო. მოციქული ბერი უჩნევდა ამის გარდა, მოეთხოვნა ამ ხანებისათვის რუსეთის მეფეს ამანათები, რომ თავიანთი ქვეშევრდომობის პირობას აღარ გადასცილებულიყვნენ. მოციქული ბერი სრემლითა სთხოვდა, მიეღო რუსეთის კელმწიფეს საქართველოს უბედურებისგან დასახსნელად მონაწილეობა, უმეტესად ამისათვის უფრო, რომ ერთის სარწმუნოებისანი იყვნენ. ესეცკი შეაფანა, რომ თეიმურაზს თავისგან მიწერილ წიგნში, რუსეთის მეფესთან, ვერ აღეწერა ყოველი თავისი უბედურებითი გარემოება ვერცლად, რადგანც ეშინოდა გზანდ არსად დაეჭირათ მოციქული და არ წაერთმეოთ ეს წიგნი, ბერისათვის, რომელსაც უეჭველია

მაშინათვე წარუდგენდნენ სპარსეთის მეფეს.

რა ეწერა თეიმურაზისგან მიწერილ წიგნში, მეფე მიხელო ფედორიჩთან.

1, თეიმურაზ ჩივის იმ აოხრებამდე, რომელიცა მოუხდენია სპარსეთის მეფეს ეკლესიებზედ, -- და დამატებდა რომ ეს ქრტიყანა, იმ დღითგან, რა დღითგანაც ალექსანდრე მეფე იყო რუსეთის შტარველობასა ქრტიკეზე, განცხრებოდა მშვიდობიანად, მყოფროთ და მოსვენებით.

2, სპარსეთის მეფემ მოატყუა თეიმურაზ ამ სახით, რომ იმანა სთხოვა და ცოლად შესართევლად იმ პირობით, რომ მიეღო ქრისტიანის სარწმუნოება; მაგრამ შემდგომს ამისა, აბასმა მოსთხოვა შვილები საქართველოდ დიდნი კაცებისა, -- ამაზედაც თეიმურაზმა დააკმაყოფილა; მაგრამ ეგრე ამითი მორჩა თეიმურაზი. აბასს მოადგა უცებ საიდუმლოდ საქართველოდ დიდ ძალის ჯარით და სთხოვა თეიმურაზს მიეცა თავისი შვილი თეიმურაზმა გაუგზავნა უნცროსი მშლი ალექსანდრე; არც თუ ამითი დააკმაყოფილდა აბასი და მოსთხოვა უფროსი შვილი ლეონ თავისის დედით, იმ პირობით, რომ როდესაც იმით უნახავს, დაუბრუნებს შვილებიანათ თეიმურაზს, რომელმაცა დაუჯერა იმ იმით, რომ საქრისტიანო არ აფოხრებინა. მაგრამ აბასმა არცა ასრულა აღთქმული სიტყუა, წამოვიდა დიდის ჯარით საქართველოდ თეიმურაზს ჯარით მიეგება საბრძოლად, მაგრამ რა გრძნობდა თავისის ძალის სისუსტეს, გამოიქცა და დიდი იმერეთში, -- თეიმურაზის იმერეთში მყოფობის დროს, აბასმა სრულებით მოაოხრა საქართველო, წაპილწა ეკლესიები, დააკცია ამბიონები, ჩაფლანა ღმერთის მშობლის ხატები და

ამისათვის თეიმურაზს სთხოვს რუსეთის კელმწიფეს, რომ გამოიხსნას საქრისტიანო ამ შესაძრწუნებელ მდგომარეობისაგან.

4, თეიმურაზს სთხოვს კელმწიფეს, რომ მისწეროს წიგნი სპარსეთის მეფეს, კელი აილოს საქართველოზედ მტრობისაგან და დაუბრუნოს დედა და შვილები, რომ არ დაიხოცნენ იქ; სამარცხვინო სარწმუნოებაში.

5, თეიმურაზს დაჰმატებს, რომ გიორგი მეფე იმერეთისა მანუელ მთავარი გურიისა, ლევან მთავარი მეგრელიისა, რომელნიცა აღვიარებენ ქრისტეს სარწმუნოებას, რა შეიტყეს თეიმურაზისაგან წიგნის მიწერა რუსეთის კელმწიფესთან, მოვიდნენ და სთხოვენ შუამავლობას, მიიღოს რუსეთმა ესენიც სარწმუნო და ერთგულ ქვეშევრდომათ. ამისათვის ესენიც სთხოვენ, გამოგზავნოს მეფემ მოციქულები, აქაურის მიწა-წყლის, ხალხის ხასიათების და ყოვლის გარემოების შესატყობად.

ამ წიგნზედ კელი არ ეწერა თეიმურაზს, მხოლოდ ბეჭედიკი აჯდა. ამასთანავე იყო გიორგისგან, მანუელისგან და ლეონისგან მიწერილი წიგნებიც.

აი რასა სწერდა იმერეთის მეფე გიორგი.

1, იმერეთის მეფე გიორგი სწერს დიდ კელმწიფეს, რომ აბასმა აოხრა ივერია სრულებით, გამოაგდო იქითგან თეიმურაზ, რომელიცა ახლა იმყოფება იმერეთში. სპარსეთის მეფე სთხოვდა თეიმურაზს ცოლსა, დამუქარებითა, რომ თუ არ გაუგზავნიდა, თვთან მოვიდოდა და ძალათ მოსტაცებდა; ამანედ მრთელი იმერეთის, გურიის და მეგრელიის ხალხნი შეიყარნენ და გადასწყვიტეს, არ გაეცათ თეიმურაზს,

და თუ მოვიდოდა აბბასი, ჯარით დახვედროდნენ და დაეწყოთ ბრძოლა.

2, გიორგი სთხოვს რუსეთის კელმწიფეს, მიიღოს ესეცა სხუათა შორის ქვეშევრდომად, ამასთანავე აღთქუამდა რომ იქნებოდა სარწმუნო და ერთგული რუსეთისა.

3, მხოლოდ ოთხნი არიან ამ ქუტყენისაჲს მეფენი და მთავარნი, რომელთაცა უკავიათ დიდის ტანჯვით ქრისტიანობრივი სარწმუნოება და რომელნიცა მოელიან რუსეთის მფარველობასა.

რუსეთის მეფეს რამწავს ეს წიგნები მოუყვიდა მოციქულის კელით, მაშინვე სპარსეთში გაგზავნა რუსეთითგან ვასილი კორობინი და ესტატე კუკმინიკოვი და მიანდო ამათ საქართველოს საქმე.

როდესაც ეს გაგზავნილები დაბრუნდნენ სპარსეთითგან, მოახსენეს რუსეთის მეფეს დაბარებული და თავის გამართლება შახ აბბასისა, რომელიცა ამითი იმართლებდა თავსა, რომ თეიმურაზის შვილები და დედა შახს ამანათათა ჰყენდნენ ამისათვის, რომ არ მისდგომოდა თეიმურაზ სპარსეთის მტერს ოსმალოს სულთანსა, მაგრამ თეიმურაზმა შინც გატეხა აღთქმა და დაემორჩილა სულთანსაო. ამასთანავე აჩვენა შახმა რუსეთითგან გამოგზავნილებს დედა და შვილები თეიმურაზისა და სთხოვა მიეწერათ წიგნები ამ მოციქულეებს თეიმურაზისათვის, რომ მისულიყო სპარსეთში და ჩაეზარებინა იმისათვის დედა და შვილები. ამანედ უპასუხეს მოციქულებმა შახ აბბასი, რომ მინამ რუსეთის კელმწიფისგან არ გამოითხოვდნენ ნების დართვას ამანედ უიმისოდ ვერ გაბედამდნენ.

ბუნების მეცნიერებითადა.

მოგახსენებთ, ორნი რომ ერთათ ლაპარაკობდნენ, თუ უნდათ რომ ერთმანერთის ლაპარაკი კარგათ ეყურებოდეთ, ზოგი ერთი სიტყვების ხმარებაზედ უნდა აღრევედ დათანხმდნენ და მტკიცედ განსაზღვრონ მნიშვნელობა იმ სიტყვებისა, თორემ უეჭველია ერთმანერთს თავისს შორს ვაგათ ვერ გააგებინებენ, ზოგს ვერ მიხდებიან, ზოგს იტყვიან და ნათლად გამოყვანის მაგიერად, გამოასათქმელი ზოგი ერთი შრი იქნება უფრო დაუბნელდეს ვან ერთსა და ან მეორესა. ან ამ მიზეზით გვედრებით მკითხველო, მოთმინებით წაიკითხოთ ეს რამდენიმე ესტრიქონი, ესენ თუ არ იშესწახდით, რამდენიმე ფურცელიც, სადაც ჩუშნის მხრით ვეცდებით ზოგი რომ განამზადებელი განმარტება მოგახსენოთ; შემდეგ სათვს დიდად საჭირო იქნება, რომ აღვიღათ განათხრობი იყოს, რასაც ვილაპარაკებთ. დროსონ ცნობ იბრძოლო აქიონი თუ ერთხელაც არის ყურადღებით დაეჭვდეთ იმრაველს სხუა და სხუა ნივთიერებას, უანგარიშო რომ არიან ჩუშნის ქვეყანაზედ მოფენილნი, ვაღვიღათ შევიტყობთ, რომ ზრდენ იმათგინი, როგორცა ესთქუათ მარლი, რკინა, მინა, ვაგონი რდი და სხ. საგრძნობელად ეწინააღმდეგებან ჩუშნის დროს ნესა. თუ გატენა მოვიინდომეთ, ან წვლილად იქონდა მტკიცე

რომლისამე, ამ ნიეთიერებას ეწოდება მაგარი; ზოგი სხუა ნიეთიერებაა, ესთქუათ წყალი, ზეთი, ღვინო, არაყი და სხ. ძალიან ადვილათ გაიყოფებიან მსხვილ თუ წვრილ წვეთებათა. ამგვარ ნიეთიერებას დაერქუა წუბთეული. ყოველმა კაცმა იცის, რაც არის ნიეთიერება ამ ორივე გვარისა; თვალთა ვხედავთ, კელის შეხებითა ვგრძნობთ, ზოგისს გემოს ეიხილავთ, ზოგისა სუნი მოგვედინება და სხუა. ესეც ვიცით, რომ შეგვიძლიან ყოველი იმათგანი წინათაც ავიღოთ, რამდენიმე მისხალი თუ გირვანქა, თუ პუდი და სხუა.

მაგრამ ამაებს გარდა ზოგი იმისთანა ნიეთიერებაც არის, რომ არც მაგრებისა იყოს, არც წვეთულებისა; ამ მესამე გუარისას უმეტესს ნაწილის ფერი სულ არა აქუს; მამ არც თვალთ დანახვა შეგვიძლიან; ზოგს სუნი არა აქუს და მამ ვერც ყნოსვით გავარჩევთ, მაგრამ არსებობა იმათი შეიძლება აწონითკი დამტკიცდეს, რადგან ასაწონი არიან, თუმცა სიმძიმითკი რასაკურეელია ვერც მაგარს უღრიან, ვერც წვეთეულსა. უმთავრესი თვისება ამ მესამე გუარის ნიეთიერებისა ეს არის, რომ დაუცხრომელად უფრო და უფრო ვრცელდებიან, უფრო და უფრო განზედ იწევენ და თუ დაბრკოლება შეხუდათ რამე, იწუბებიან. იმ დაბრკოლებასა, თითქო ღონიერი რამე მომართულობა ჰქონდეთო. ამ ნაირი ნიეთიერებით ანგარიში არის ჰაერიცა, ყოველის მხრით რომ გარს ახვევია ჩუბნ ქუბყანასა. ამ ჰაერის სახელით ყოველს მესამე გვარის ნიეთიერებას ეწოდება ჰაეროვანი; უფრო ხშირათ კი გაზი ეწოდებათ, ეს ღექსი გაზი, ყოველს ვეროპიულს ენაში ასე უთარმნელად არის მიღებული და მიზნით არ არის რომ ჩუბნც არ მივიდეთ. სამთლის აღზედ რომ

გაზს დაწვამთ, ან თმასა, ფთასა, თუ რქას, ან სხუა რასმე ამ გვარს, მაშინვე რალაც მძიმე სუნი გვეცემა ხოლმე; როდესაც ხორცი, თევზი, ან სხუა ამ გვარი ლპება რამე, სუნი აედინებათ ხოლმე და სს. და სს. ყოველს ამისთანა შემთხვევაში შესდგება, ბუნების უცვალეებელი კანონებითა უცნაური რამ გაზები. თუ წყალში გაზი ისე გაიხსნა, როგორც მარილი იხსნება, მაქარი ან სხუა ამ გვარი რამე, მაშინ წყალი ზოგი ერთ ამ გაზთაგან გემოცა მიიღებს და სუნიც მიეცემა ასე ქალაქის აბანოებს რომ სუნი უდის. გაზისა რაისამე მიზნებია; მჟავე წყლების გემოც აგრეთვე რომლისამე გაზების მიზნებია.

მაგარნი. წვეთეული და ჰაეროვანი ნივთიერებანი ყოველთვს ერთსა და იმავე მდგომარეობაში არა რჩებიან. ეინ არ იცის რომ მრავალი მაგარი ნივთიერება, თუ მეტად ან ნაკლებად გავახურეთ, ზოგი რბილდება. ზოგი კი დაცა დნება; მამ წვეთეულადაც იკცევა და წვეთეული ჰაეროვანად. მაგალითისათვის მოვიღოთ გოგირდი და ჩუხნი სასმელი წყალი. წმიდას, მშრალს სტაქანში ჩადეთ პატარა ნაჭერი გოგირდი და სიფრთხილით გახურება დაუწყეთ ანთებულ სპირტის ნალზედ. გოგირდი ჯერ დადნება, მერე, თუ გახურებას არ უკელით, ცოტათ ისე შესქელდება და ბოლოს კელახლო დადნება. თუ კიდევ ვახურეთ, სტაქანში გაჩნდება სქელი რალაც ყვითელი ბული, ან ომხივარი. მამ ჰსჩანს, რომ გოგირდი თვთან რომ მაგარი არის შეიძლება წვეთეულადაც იკცეს და ჰაეროვანადაც და თუ თან და თან გავანელებთ, ომხივარი ჯერ წვეთეულად გარდაიკცევა და მერე შედედდება და გამაგრდება კიდევცა. წყალს რომ გაჰყინავს ხოლმე ვიცით, მამ აქ

წვეთეული მაგრდება; და თუ ცეცხლი კარგათ შეეყვება, მაშინ აღუდდება, ომშივარი მალა ჰაერში ჰფრინავს და თვალთათვის უჩინო ხდება. როდესაც წყალი ჩაიდანში, ან სამოვარში ჰსდუღს, პირზედ ქალაღი რომ დაუჭიროთ სა- იღამაც ბული გამოქრის, ჰნახავთ რომ ქალაღი ფრიალს დაიწყებს, ეტყობა ეს ომშივარი ღონიერად აწეება ქალაღ- დსა.

ჩუბნ ქუტყანას რომ ჰაერი ყოველგან გარს ახვევია, უუმაღლესის მთის თხემზედაცა, ამით უნდა ვიფიქრებდეთ რომ ეს ნივთიერება, ეს ჰაერი დიდად საჭირო უნდა იყოს ბუნების გამგებლობაში, ასეთის სიბრძნითა და ასეთის სა- კვრველებით რომ არის ღმრთისაგან დამყარებული. მამ ეე- ცადნეთ ცოტათაცარის შეეიტყოთ, რა არის ეს ჰაერი, ეს მარადის მღელვარე ოკიანე, რომელშიაცა ესცხოვრებთ, რო- გორც ზღვაში თევზები; და შესატყობად დავადგეთ გზასა გამოცდილებისასა.

1, მათლაბში რომ წყალი ჩაეასხათ და შიგ სტაქანი ჩაედვათ პირქუტს დამხობილი, სტაქანს რომ წყალი მოჰყვება, იმაზედ მათლაბის წყალი უურო მალა აიწეეს. სჩანს რომ რაც სტაქან ქვეშ ჰაერი მოჰყვა, ის ჰაერი აღარ უშვებს ზეით წყალსა ეგრეთობობს თავისს ადგილსა.

2, ამოვიღოთ სტაქანი, იმის მაგიერად მათლაბაში ჩაე- დვათ პატარა რამ დამგრგვალელებული ხის ქერქი და ამ ქერქს ზედ დავაკრათ პატარა წმიდა სამთელი. ეს ქერქი იმოდენა უნდა იყოს, რომ სტაქანქვეშ თავისუფლად მოთავსდებოდეს. ახლა სტაქანი ზედ გადავანუროთ; კიდევაც ვნახავთ, რომ სტაქან ქვეშ წყალი მაინც დავლა იქნება მათლაბის წყალზედ.

3. ავხადოთ სტაქანი, ის პატარა სანთელი ავანთოთ და მერე ისევ დავახუროთ, ასე რომ ანთებული სტაქანი ქვეშ მოჰყვეს სტაქანსა; ჯერ სანთელი ნათლად ენთება; მერე სინათლეს უკლებს და გაქრება; მინამდისინ ანთია, წყალი სტაქანქვეშ ცოტოცოტათი მაღლა აიწევს და ბოლოს სანთელი რომ გაქრება, წყალიც შედგება. სანთლის მაგიერად შეიძლება ანთებული პატარა გოგირდის ნაჭერი იყოს, აბედი ან სხუა რამე, რადგან წყალში უწინდელზედ ზევით აიწივა სჩანს რომ რაც ცარიელ სტაქანში ჰაერი იყო, იმას მინამდისინ სამთელი ენთო რამდენიმე მოაკლდა და იმისი ადგილი წყალმა დაიჭირა.

4. მათლაბის მაგიერად ღრმა ჯამი დავდგათ, ან სხუა ქურჭელი რამე, თინისა, ხისა, გინდ მეტალისა (ლითონისა) შიგ წყალი ჩავასხათ და ზემოთ თქმული მოქმედება გავაახლოთ ასე რომ სტაქანი კელში გვექროს და პირივი წყალში ჰქონდეს; მაშინ ანთებული კიდევ დავგანახვებს, რომ სტაქანის ქვეშ მოყოლილი ჰაერის ნაწილი სადღაც იკარგება, სანთელი რომ გაქრა, მაშინ რალა მოხდა სტაქან ქვეშ? ამის პასუხს შემდგომს გამოცდილებით შევიტყობთ.

აფთიაქილამ რომ პატარა მინებით სასმელ წამლებს იძლევიან, იმისთანა მინაში ჩავასხათ წყალი, პირზედ ცერი დავაფაროთ, კელში გადავიბრუნოთ და ისე გადაბრუნებული ჩაუშვათ წყლიან ღრმა ჯამში, და სხუა ქურჭელში, ზევით რომ ესთქვით, თითს მოვაცლით, მაგრამ მინილამ წყალი არ გავა. ახლა სტაქანი მიუახლოვოთ ქვეშ რომ სამთელი ჩაუქრა ისა, და იმ ნაირათ მივიტანოთ მინასთან, რომ სტაქანში სანთელი ენთო, რალაც რამ გაზი გაჩენილა იქა და

